

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888.   Andra Kammaren.   N:o 35.

Onsdagen den 18 april.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes föredragningen af bevillningsutskottets betänkande n:o 8, angående ännu oafgjorda delar af tullbevillningen, dervid i ordningen förekom

Punkten 23.

*Ang. tullbe-
handlingen af
fernissa.*

För *fernissa* utgör tullen för närvarande 25 öre per kilogram, hvarjemte i en särskild anmärkning stadgas, att »s. k. fernissa af sprit med en obetydlig tillsats af harts eller andra ämnen, tullbehandlas under tillämpning af hvad taxan stadgar för artikeln Bränvin och Sprit».

Rörande denna artikel hade herr *A. E. Petersson* i Hamra i sin motion föreslagit en tull å olje- och terpentinfernissor af 40 öre per kilogram; men hemställde utskottet i förevarande punkt, »att herr *A. E. Peterssons* motion, i hvad densamma afsåge artikeln fernissa, ej måtte till någon annan Riksdagens åtgärd föranleda, än att Riksdagen måtte besluta, att den vid ifrågavarande artikel i tulltaxan förekommande anmärkning skulle erhålla denna lydelse:

»S. k. spritfernissa tullbehandlas under tillämpning af hvad taxan stadgar för artikeln Bränvin och Sprit.»

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr *O. Melin*: I händelse den af bevillningsutskottet här föreslagna förändring skulle af Riksdagen godkännas, skulle det förhållande inträffa, att vissa färger, som användas till fartygsbottnar, skulle förtullas såsom *likör*. Detta skulle medföra, att tullen för dessa färger, som nu är 25 öre per kilogram eller omkring 18,8 procent af varans värde, hädanefter skulle uppgå till 1 krona 50 öre per liter, det vill säga 90,2 procent af samma värde. Förbrukningen

Ang. tullbe- af denna artikel lär icke i vårt land vara så betydande, att man i
handlingen af följd af denna tullförändring skulle kunna hoppas, att inom landet
fernissen. fabriker skulle uppstå för att täfla med utländingen, utan följden
(Forts.) blefve ungefär densamma som om vi hade importförbud. Jag kan
nu icke säga, huru mycket spritfernissha importeras, men jag vet, att
en enda importör under 1886 tog in så stor qvantitet, att han i
tull derför fick erlägga 4,600 kronor. Om den nu föreslagna tullen
beslutas, skulle han för samma parti få vidkännas en tull af unge-
fär 22,100 kronor, eller ungefär 5 gånger så mycket som förut.
Väl vetande, att bevillningsutskottet gjort sitt bästa för att fördyra
alla varor, vågar jag dock hoppas, att, om utskottet finge litet mera
betänketid på denna sak, det skulle inse nödvändigheten af att här
göra en förändring, och med anledning deraf ber jag att få yrka
återremiss af denna punkt, då denna fråga kunde blifva omhänder-
tagen af den föreslagna tullkomitén. Jag tror mig veta, att diskus-
sionen om denna punkt ännu pågår i Första Kammaren, och det är
att hoppas, att samma förslag der vinner framgång, så att begge
kamrarne kunde komma till samma beslut i frågan.

Herr E. G. Boström: Det är naturligtvis ett mycket oegent-
ligt uttryck i tulltaxan, då det heter »fernissha af sprit med en obe-
tydlig tillsats af harts eller andra ämnen», ty hvad som på det ena
stället anses såsom »obetydligt» kan på ett annat ställe vara betyd-
ligt. Det har af två importörer upplysts inom utskottet, att då
tulltjenstemännen på ett ställe förtullat en fernissha såsom likör, hade
på ett annat ställe tullförvaltaren äfven ämnat göra det, men tillagt:
ni kan ju tillsätta litet mera skellack, så kan det förtullas såsom
fernissha. Det torde icke vara lämpligt att hafva en så evasiv be-
stämmelse i tulltaxan, och derför har utskottet beslutat så som
här skett.

Vill man sjelf tillverka fernissha, behöfver man icke betala den
dryga skatt, som är på bränvinet, sedan det medgifvits att denaturera
det, och det är påtagligt, att denna vara kan tillverkas inom landet
för samma pris, som den kostar utifrån. Efter hvad som uppgifvits,
lär det också finnas fabriker, som äro både villiga och tacksamma
att få öfvertaga denna tillverkning.

Jag vill blott hafva nämnt de skäl, som varit för utskottet be-
stämmande och som jag tror icke kunna fränkännas all giltighet.
Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr O. Melin: Jag vill endast nämna, att det nog kan vara
rättigt, som bevillningsutskottets ordförande sade, att ordet »obe-
tydlig» kunde gifva anledning till olika tolkningar, men icke bör
man väl, derför att det finnes en otydlighet i nuvarande författ-
ning, låta sådana konsekvenser komma fram, som här är fallet. Jag
kan icke bedöma, huru vida den ärade ordföranden har rätt deri, att
det finnes fabriker i Sverge, som komma att hos oss taga denna

tillverkning om hand; men detta kan väl icke hindra att nu återremittera frågan till utskottet. Jag tror det vore rättast samt visade tillmötesgående, om utskottet icke vid hvarje tillfälle sade tvärt nej, utan försökte att ställa till rätta, der det ännu är möjligt att göra det.

Ang. tullbe-
handlingen af
fernissa.
(Forts.)

Vidare yttrades ej. Efter det herr talmannen gifvit propositioner å de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 24.

Ang. tull å fisk.

Angående artikeln *fisk* innehåller tulltaxan:

		Quantitet för tullberäkningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
110.	<i>Fisk:</i> saltad eller inlagd: anjovis, sardeller och thonfisk, kärkens vigt inberäknad	1 kilogram	—	20
111.	alla andra slag	—	<i>fri.</i>	

På anförda skäl hemställde nu utskottet, att ifrågavarande rubrik i tulltaxan måtte erhålla följande förändrade lydelse.

		Quantitet för tullberäkningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
	<i>Fisk:</i> saltad inlagd eller rökt: anjovis, sardeller och thonfisk	1 kilogram	—	20
	lax	1 kilogram	—	10
	sill och strömming	1 kilogram	—	2
	<i>Anm.</i> För kärkens vigt medgifves ej afdrag.			
	alla andra slag	—	<i>fria</i>	

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Ljungman, som yttrade: Det är visst sant, som utskottet säger, att fiskerinäringen lider af stort betryck; men jag

Ang. tull å fisk. befarar emellertid, att den åtgärd, utskottet här föreslagit till denna närings upphjelpande, icke kommer att gagna synnerligen mycket, åtminstone icke hvad beträffar sillfisket. Den föreslagna tullen kommer nemligen endast att träffa skotsk och holländsk sill samt finsk strömming, som införes till Sverige, och det blifver endast norr-männen, som utan täflan från andra utländingar få införa sill tull-fritt, hvadan de komma i en särskildt förmånlig ställning för att kunna konkurrera med våra svenska fiskare. Norrmännen blifva ock derigenom så godt som ensamma om denna konkurrens. Det är derfor klart, att åtminstone fiskarebefolkningen vid den södra och vestra kusten icke har den ringaste fördel af denna tull utan snarare motsatsen, då allmänhetens smak blir allt mer och mer stämd för den norska sillen, som ju blir allt mer och mer ensam uti den in-hemska marknaden föremål för sillimportörernas och sillhandlarnes spridningsförsök. Så länge skotsk och holländsk sill fick gå in tull-fritt, beredde den vägen för den svenska sill, som saltades på samma sätt som den skotska t. ex. eller eljest mer liknade denna än den norska.

Emellertid vill jag icke bestrida, att denna tull icke kan hafva någon betydelse för det norrländska strömmingsfisket, men den form, hvarunder utskottet vill att tullen skall utgå, anser jag icke praktisk. På den tid, vi förut hade silltull, utkräfdes, i likhet med hvad nu brukas i Tyskland och andra länder, tullen för *tunna* och icke efter *vigt*. Så väl för fiskhandeln som fiskerinäringen kräfvades också, att tullen upptages på sådant sätt, att icke salteridkarne hafva intresse af att försvaga de kärl, hvori fisken förvaras, på det att det måtte väga så mycket mindre, eller i fråga om hårdsaltad strömming möjligen äfven aftappa laken för att slippa med mindre tull. Dessutom förefaller det mig egendomligt, att inlagd och rökt sill skulle draga samma tull som saltad sill. Denna senare är ju fattig-mans föda och den torde kunna vara alldeles tillräckligt beskattad med den tull, som här är föreslagen, medan den inlagda eller rökta sill, som införes, utgör en ringa quantitet delikatessvaror, som må hända skulle tåla vid ännu högre tull än här föreslagits hufvudsakligen med afseende på strömming.

Jag vill derfor hemställa om återremiss af denna punkt, så att utskottet måtte få tillfälle att något omarbeta förslaget i mera öfverensstämmelse med hvad som är brukligt i andra länder, der man har denna tull.

Vidare anförde:

Herr Janson i Carlshed: Utskottet har noga öfvervägt denna sak. I följd af mellanrikslagen äro vi förhindrade att sätta tull på norsk sill, såsom herrarne torde hafva sig bekant. Hvad beträffar det förhållande, att utskottet icke velat lägga högre tull på rökt sill än på saltad, så har man icke ansett lämpligt att göra det, då tullen

borde vara densamma för saltad, inlagd och rökt sill, eller 2 öre pr kilogram. Kunde mellanrikslagen ändras, skulle denna tull nog vara till nytta för våra fiskare på westkusten, men nu får man finna sig i det, som det är. *Ang. tull å fisk.*
(Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Ljungman: Herr Janson måtte icke riktigt uppfattat hvad jag nyss yttrade. Jag endast hemstälde om ändring af den form, som utskottet föreslagit för sjelfva förtullningen, och jag yrkade återremiss, på det att denna form skulle blifva densamma, som hos oss begagnades på den tid, då vi hade tull på sill, och likartad med den som begagnas i Tyskland, der man på grund af den stora importen har erfarenhet i denna sak. Jag kan nemligen icke finna skäligt att använda en form, som är opraktisk med hänsyn till både sillhandeln och tullbehandlingen. Det är då bättre att hafva den form, som visat sig vara praktisk och därför användes i de länder, der tullbeskattning af sill eger rum, än att hafva en form, som besvärar och försvårar tullbehandlingen samt lägger hinder i vägen för en önskvärd utveckling af sillsalterinäringen. För denna är nemligen af nöden, att tunnor af tillräckligt tjock staf af helst hårdare träslag komma till användning och att icke vi sjelfva fastställa en form för förtullningen af den sill vi införa, som vi för ingen del skulle önska att de länder, till hvilka vi utföra vår sill, äfven måtte antaga.

Herr Svensson i Lösen: Då Norge är det land, hvarifrån vi hufvudsakligen importera sill, och då vi med detta land hafva en öfverenskommelse, den s. k. mellanrikslagen, som förbjuder oss att lägga någon införseltull på norsk sill, hade bevillningsutskottet icke något annat att göra, än det här gjort. De tullbestämmelser, som här föreslagits för sill, drabba mera de finare sillsorterna, som inkomma från Holland och Skotland. Det är nog sant, att äfven den finska strömmingen skulle drabbas häraf, men importen deraf är temligen obetydlig. Jag tror därför icke herr Ljungmans yrkande om återremiss bör vinna afseende, då det icke gerna kan leda till något annat resultat än det nu föreliggande.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Herr Janson i Carlshed: Det är möjligt att jag uppfattat herr Ljungman orätt. Hvad nu emellertid angår artikeln sill, vill jag upplysa, att man inom utskottet drog sig för att bestämma tullsatsen derå efter varans värde. Tullstyrelsen hade nemligen gjort starka invändningar häremot med hänsyn till svårigheterna, för att icke säga omöjligheterna att rätt kunna bedöma detta värde, och styrelsen önskade därför, att tullsatsen måtte åsättas efter vikt eller

Aug. tull å fisk. mått. Detta är orsaken till att utskottet framställt sitt förslag sådant det här föreligger.
(Forts.)

Herr Ljungman: Jag vill endast påpeka, att jag aldrig talat om, att förtullningen af sillen skulle ske efter *värdet*, utan att den skulle ega rum efter *tunna*, på sätt det brukas i andra länder, som hafva sillimport. Jag vågar hoppas, att kammaren skall bifalla en så anspråkslös begäran som en återremiss af punkten, på det att densamma må kunna blifva omredigerad i öfverensstämmelse med de föreskrifter, som i förevarande hänseende gälla i andra land och äfven gäلت hos oss på den tid, vi hade importtull å sill.

Jag vidhåller mitt yrkande om återremiss.

Herr E. G. Boström: Om jag rätt uppfattade herr Ljungmans mening, vill han, att förtullningen af sill skulle ske efter tunna, eller i likhet med bestämmelsen i den tyska tulltaxan, som har en tullsats af 3 mark pr tunna. Men taxan upptager också den bestämmelsen, att, om kärlet är af ovanlig storlek eller form, varan då skall förtullas efter vikt, utgörande i så fall tullsatsen 2 mark per 100 kilogram. Utskottet har nu stannat vid den vanliga bestämmelsen efter vikt, och jag kan icke föreställa mig, att ett sådant stadgande skall kunna framkalla några svårigheter vid tullbehandlingen. Ty dervid tillgår det så, att endast en och annan tunna af varupartiet väges, och partiet i sin helhet sedermera tullbeskattas i proportion därefter.

Herr Ljungman befarar, att, om tullsatsen bestämmes efter vikt, sämre kärl då skola användas. En sådan fruktan tror jag dock, att man icke behöfver hysa. Vederbörande skola nog akta sig för att använda dåliga kärl, då man vet, att ett vilkor för att fisken skall hålla sig är, att laken finnes kvar, och att en lakrunnen tunna således icke har något värde.

För öfrigt är det gifvet, att tullsatsen icke har afseende på vestkustsillfisket, utan att den hufvudsakligen gäller fisket på Sveriges östra kust. Jag kan tala om för herrarne, att från kustbefolkningen på sträckan ända från Hudiksvall till Stockholm utskottet, och äfven jag i egenskap af dess ordförande, fått oss tillsända en mängd petitioner, hvori framhålles, huru svårt det är för fiskarena att lifnära sig på sitt yrke. Saken är nemligen den, att under det strömmingen förut betingade ett pris af 18 à 20 kronor tunnan, densamma nu endast betalas med 10 à 12 kronor tunnan. Men som fiskredskapen och båtarna ställa sig lika dyra nu som förut, blir det naturligtvis endast ringa öfver för fiskarena, hvadan de önska, att en rättelse härutinnan måtte kunna ske, en önskan som jag finner så mycket mera befogad, som det visat sig, att fiskarena på ostkusten på senare tid börjat mer än förut vinnlägga sig om bättre behandling af varan. Och skulle nu också tullen komma att drabba densamma med sitt fulla belopp, så blefve i alla händelser priset

derpå lägre än hvad det förut varit, och vinsten för den fiskeri- *Ang. tull å fisk.*
idkande befolkningen dock icke större än som är oundgängligen (Forts.)
nödvändigt för dess lifsuppehälle.

Jag anhåller om bifall till punkten.

Herrar *Lyth* och *Björck* instämde med Herr Boström.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr tal-
mannen till proposition upptagit de olika yrkandena, bifölls utskot-
tets hemställan.

Punkten 25.

Bifölls.

Punkten 26.

*Ang. tull å
fläsk.*

Å *fläsk*, som enligt gällande tulltaxa är fritt från tull, hade
föreslagits tull till följande belopp: af herr *Reuterswärd* 10 öre, af
herrar *J. Eliasson* och *P. Pehrson* 15 öre, af herr *Bergendahl* m. fl.
20 öre, af herr *Söderberg* m. fl. och herr *J. Anderson* m. fl. 25
öre, af herr *Kilman* 30 öre samt af herr *P. Svensson* m. fl. 30 öre
för rökt och 20 öre för annat, allt för 1 kilogram.

Utskottet hemställde, att å rökt fläsk måtte sättas en tull af 25
öre och å annat fläsk 20 öre, allt för 1 kilogram.

I fråga härom anfördes af:

Herr Ryding: Då jag i denna fråga tager till ordet, såsom
representant från Västernorrlands län, är det klart på hvilken stånd-
punkt i frågan jag befinner mig. För en stor del af Västernorrlands
arbetarebefolkning är nemligen en billig tillgång till fläsk af lika
stor vikt som en billig tillgång till bröd.

Meningen med den föreslagna tullen angifves i utskottets be-
tänkande vara den, att derigenom ett verksamt skydd skulle beredas
åt landets egen fläskproduktion. Detta skydd tyckes likväl vara obe-
höfligt att på sådant sätt bereda, då de statistiska uppgifterna utvisa,
att på sista fyra åren utförseln af fläsk har tjugudubblats. Det är
visserligen sant, att införseln af fläsk fortfarande öfverstiger utför-
seln, men sådant torde herrarne icke kunna hindra genom den före-
slagna fläsktullen. Den vida öfvervägande delen af det importerade
fläsket utgöres nemligen af amerikanskt fläsk, och det går icke för
sig att utestänga detta från förbrukning i Sverige. Både instinkt
och erfarenhet hafva lärt den arbetande befolkningen, att denna föda
är den billigaste, som kan förskaffas, i synnerhet med afseende på det
näringsvärde den innehåller. Jag har väl i motionerna sett uppgifvet,

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

att det amerikanska fläsket icke skulle ega detta värde, och att det därför borde uteslutas från den svenska marknaden. Men jag ber att i fråga härom få hänvisa till en auktoritet, som jag hoppas att ingen af herrarne skall vilja jäfva, nemligen professor Almén, numera generaldirektör i medicinalstyrelsen. Uti en af honom utgifven skrift om näringsmedlens sammansättning, värde och pris yttrar han om det amerikanska fläsket, att det »smakar ej härsket och har inga andra fel, som på något sätt göra det otjenligt till föda. Den stora förbrukningen deraf inom olika länder visar likaledes, att det allmänt är erkänt såsom ett lämpligt näringsmedel». Vidare jemför han de olika animala näringsämnen och säger derom: »Billigast är onekligen fläsket, emedan detta är betydligt mer närande än både ox- och fårkött, men ändå säljes lika billigt, ja stundom till och med billigare än de andra slagen af kött, hvarigenom det ock blifver lätt förklarligt, hvarför fläsket till en stor del ingår i fattigmans föda.» Och slutligen tillkännagifver han, att af de analyser, som verkstälts, framgår, att det amerikanska fläsket innehåller icke mindre än 76 % rent fett, »hvilket här fås till ett så billigt pris, att fettet ingenstädes fås billigare. Näringsvärdet för kilon blifver nemligen högt eller 63 öre, under det att priset åter endast är 59 öre. Det vill säga: det köpes under eller lägre än näringsvärdet, hvilket icke inträffar med något annat animalt medel». Den arbetande befolkningen har naturligtvis icke haft reda på de resultat, herr Almén sålunda kommit till, men erfarenheten har lärt den detta under det försakelsens lif den måste föra. De arbetare, som sysselsätta sig med skogshuggning, flottning och dylikt, lefva under sådana hårda villkor, att kanske få af herrarne kunna göra sig ett begrepp derom. Under vintern hafva de oftast icke andra bostäder än små, för tillfället uppförda stugor, der de i köld och mörker få vistas och der de lefva på kall mat nästan hela tiden. Och jag beder eder betänka, mine herrar, att det icke är endast Norrlands söner, som lefva under dessa omständigheter; äfven söner från *edra* hemorter, från Dalarne, Wermland, Småland och Västergötland, måste underkasta sig dessa försakelser.

I fråga om de tullar, som redan äro beslutade, har jag gjort en uträkning, hvilken visar, att, om den införsel af malen och omalen spanmål, som egde rum till norrländska hamnar år 1887, lägges till grund, *Norrland drabbas af dessa tullar med en summa af icke mindre än 2,048,105 kronor*, nemligen för hafre 26,882 kronor, för hvete 55,760 kronor, för korn 38,595 kronor, för råg 796,940 kronor, för hvetemjöl 307,222 kronor och för rågmjöl 822,706 kronor, eller tillsammans, såsom jag nämnde, 2,048,105 kronor, detta sedan utförseln blifvit frändragen införseln. I fråga om införseln till Norrland af amerikanskt fläsk kan man icke af generaltullstyrelsens statistiska uppgifter komma till något resultat, därför att en stor del af denna införsel går öfver Stockholm och Göteborg. Men jag har skrivit till en förvaltare vid ett större verk i Vester-

norrlands län för att af honom erhålla några upplysningar i frågan, och jag vill nu i korthet meddela dessa, på det att herrarne må kunna se, hvilken verkligt stor rol denna föreslagna fläsktull spelar för arbetarne. Uppgifterna äro grundade på de räkenskaper, som förts hos två handelsaktiebolag uti en uppgifven socken i Ångermanland. Den årliga försäljningssumman i dessa båda bolags handelsbodar uppgår till omkring 330,000 kronor, och deruti ingår artikeln amerikanskt fläsk med omkring 100 lådor årligen till ett saluvärde af cirka 20,000 kronor. De sågverksarbetare, som förse sig med sina förnödenheter från dessa salubodar, äro från fyra uppgifna verk, men då inom dessas socknar äfven finnas flere enskilde handlande, kan man utan öfverdrift antaga, att arbetspersonalen vid dessa fyra sågverk årligen konsumerar minst 200 lådor af denna vara. Hvarje låda väger omkring fem centner, och kan följaktligen konsumtionen af amerikanskt fläsk för blott denna personal uppskattas till cirka 1,000 centner. Dessa uppgifter gälla uteslutande försäljningen till den fasta befolkningen. Derjemte upplyser min sagesman, att den i skogen arbetande befolkningens förbrukning af amerikanskt fläsk kan antagas uppgå till samma belopp. Vidare upplyser han, att nämnda fyra verk ombesörjt $\frac{1}{5}$ af utskeppningen af trävaror från Hernösands tullkamardistrikt. Med samma beräkning skulle alltså förbrukningen af amerikanskt fläsk inom blott provinsen Ångermanland uppgå till 10,000 centner, motsvarande 425,000 kilogram, hvaraf kommer hälften på den fasta och hälften på den vid skogar och flottleder arbetande befolkningen. Detta gör för de fyra verk, som uppgifterna gälla, efter en tull af 20 öre för 1 kilogram, 8,500 kronor för den bofasta och lika mycket för den i skogarne arbetande befolkningen, sålunda sammanlagdt 17,000 kronor, och för provinsen i sin helhet icke mindre än 85,000 kronor blott för denna enda artikel, och min sagesman tillägger: »Till ofvanstående kan läggas en omständighet, som i hög grad bör beaktas, nemligen att flertalet fasta arbetare, åtminstone här vid vårt verk, sjelfva uppföda svinkreatur, hvilka till större delen komma från Finland. Tull på svinkreatur skulle sannolikt minska införseln från Finland, hvaraf ovilkorligen följer en ökad import af det amerikanska fläsket.»

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

Hvad tullen på bröd beträffar, har jag icke kommit att utreda densamma, då den först i dag blifvit af Riksdagen beslutad, och vi hittills lyckligtvis varit förskonade för sådan tull. Herrarne finna emellertid, hvilket oerhördt belopp de redan beslutade tullarne på malen och omalen spannmål utgöra för Norrland, och hvilken tunga det ytterligare blefve, om nu äfven fläsk belades med tull. En ärad talare på riddarhuset, som numera är biskop, yttrade för flera år sedan, då frågan om lifsmedeltullar var före, att dylika tullar vore ett beredande af fördelar åt en betryckt samhällsklass på en annan ännu betrycktares bekostnad. Jag kan icke annat än hufvudsakligen instämma med honom deri, och då bördan redan pålagts så stor, så ber jag eder, mine herrar, så varmt, så innerligt, som det är mig

Ang. tull å fläsk. möjligt, att I icke mån göra den ännu större och så tung, att befolkningen sjelf kommer att anse den olidlig att bära.

(Forts.)

Herr talman, jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Med herr Ryding förenade sig herrar *Hörnfeldt, Huss, Nydahl, Carlsson* i Nysäter, *Arhusiander, Wändahl, Erikson* i Myckelgård, *Bromée, Kardell, Andersson* i Baggböle, *Hygrell, Brodin, Schöning, Waldenström* från Gefle, *Hanson* i Berga, *Westin, Lundström, Wahlén, Olsson* i Sörnäs, *Tysk, Liljeholm, Wretling, Bratt, Broström, Elowson, Olson* i Stensdalen, *Nilson* från Ystad och *Stockenberg*.

Herr Gibson yttrade: Då jag känner kammarens uppfattning i denna fråga, så vet jag det äfven vara temligen hopplöst att söka åvägabringa ett annat resultat, än det, hvartill utskottet kommit. Jag kan dock icke låta denna punkt gå förbi utan en gensaga mot den, enligt min uppfattning, allt för höga tullsats, som utskottet här föreslagit.

Vi hafva förut beslutat spannmålstullar och tull å bröd, och i detta betänkande föreslås äfvenså att lägga tull å andra lifsförnödenheter, såsom ost, smör, potatis, rismjöl och risgryn m. m., oaktadt dessa två sistnämnda artiklar åtminstone icke kunna anses utgöra föremål för svensk industri och således icke ur den synpunkten borde vara tullskyddade; alla dessa lifsmedeltullar kan jag likväl utan vidare anmärkning för närvarande godkänna, emedan de drabba alla samhällsklasser; men så är icke förhållandet med tullen å fläsk, all den stund denna tull kommer att drabba ensamt och uteslutande den arbetande och särskildt de lägre afdelningarna af denna samhällsklass, ja, ända in till proletariatet, och då måste jag finna, att ingen rättvisa här vid lag öfvats. Om man ser på prisskilnaden mellan det amerikanska fläsket och det inhemska, så är denna så betydlig, att någon tull å den amerikanska varan är alldeles obefflig. Vi finna nemligen genom tidningarnas marknadsnotiser, att det amerikanska fläsket är noteradt till 83,50 per 100 kilogram, hvilket närmast motsvarar 7 kronor per lispund. Hvad det svenska fläsket vidkommer, så noteras detsamma till 4,50 à 4,75 per lispund. Kan någon väl tro, att, äfven om den nu föreslagna tullen skulle komma till stånd samt medföra en motsvarande ökning i pris, hvilken ovillkorligen måste inträffa, det svenska fläsket derigenom skulle beredas någon fördelaktigare afsättning? Jag kan omöjligen inse detta förhållande såsom en blifvande verkan af tullen, emedan det amerikanska fläsket är till sin natur helt olika det svenska. De amerikanska svinkreaturen gödas med majs, som är späckbildande, då deremot de svenska svinkreaturen vanligen gödas med affall från mejerier och från köken o. s. v. Späcket verkar vid dess förtäring såsom en förbränningsprodukt, så att säga upplifvande för arbetaren, särskildt i de kallare klimaten. Det svenska fläsket har icke en

motsvarande verkan och kan således icke af arbetaren vara så efter-
 sökt och förbrukas i samma grad, som amerikanskt fläsk, äfven om
 den föreslagna tullen åsättes. Derför måste dessa fläsksorter anses
 såsom helt och hållet skilda produkter. Dessutom är det en annan
 omständighet, som bör tagas i betraktande. Det amerikanska fläsket
 har nu kommit in i affärslifvets egentliga strömfåra på detta om-
 råde; det har visserligen hittills icke från marknaden alldeles ut-
 trängt det svenska fläsket, men det har eröfrat, såsom en stor handels-
 artikel, den stora marknaden och användes nu i skilda delar af vårt
 land. Det svenska fläsket kan deremot icke på samma sätt komma
 den arbetande befolkningen inom olika landsändar till godo. Svinen
 här uppfödas och nedslagtas icke på samma rationella sätt som i
 Amerika, och icke heller nedpackas fläsket på samma sätt, hvilket
 allt försvårar denna varas allmänna spridning i marknaden.

Men utom den socialpolitiska betydelse, denna fråga har, eger
 den äfven en ytterligare betydelse. Man föreställer sig i allmänhet,
 att det amerikanska fläsket kommer direkt från Amerika; men så
 är icke förhållandet, utan det importeras hit genom mellanhänder
 öfver England, och derifrån direkt till oss. Från England impor-
 terades under 1886 icke mindre än 4,770,000 kilogram, eller icke
 obetydligt öfver hälften af hela vår import af amerikanskt fläsk.
 Deremot exporteras en stor del fläsk från Sverige till England. Om
 vi nu lägga tull på åtskilliga artiklar, som komma från England,
 såsom jern med flere, anser jag skäligt, att åtminstone iakttaga,
 det vi icke lägga så skyhöga tullar, att vi kunna befara en repres-
 saliepolitik från England, och får jag i sammanhang härmed nämna,
 att vår import af fläsk direkt från Nordamerika uppgick samma
 år till endast 900,000 kilogram.

Då jag nu anhåller få yrka återremiss, vill jag särskildt fram-
 hålla frågans vikt ur socialpolitiskt hänseende. Ingen menniska,
 som något närmare satt sig in i detta förhållande, kan finna, att
 någonting står att vinna på en dylik tull, som den nu föreslagna.
 Det må särskildt framhållas, att svenska fläsket är af allt för god
 beskaffenhet för att kunna undanträngas från marknaden; men an-
 ledningen, hvarför det icke står noteradt till högre pris, är den, att
 vi icke lärt oss att uppföda svinen med afseende fäst på den
 engelska marknaden, och att vi ännu icke ordnat denna exportaffär
 på ett lämpligt sätt. Blevne densamma bättre ordnad, så skulle
 man må hända ganska snart få se verkningarna deraf, emedan det
 svenska fläsket hufvudsakligen förbrukas af de bättre bemedlade
 klasserna i England. Ur denna synpunkt vore det således oförmån-
 ligt att kasta in det svenska fläsket uteslutande på den svenska
 marknaden, der af skäl, som jag nyss anförde, så höga pris icke
 kunna betingas, som i längden på den utländska.

Herr talman! Ehuru jag visserligen inser, att det är lönlöst,
 anhåller jag dock att få yrka återremiss af denna punkt.

Ang. tull å
 fläsk.
 (Forts.)

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

Herr Johnsson i Thorsberg: Jag hyser visst icke någon förhoppning att kunna förmå kammararen att fatta ett från utskottets mening afvikande beslut, men då jag ansett mig böra på förhand reservera mig emot ett bifall till utskottets hemställan i den föredragna punkten, torde jag böra angifva de skäl, som för mig varit bestämmande i denna för Norrland i allmänhet och de mindre bemedlade i synnerhet så viktiga fråga. Jag beder då få förutskicka den erinran, att tull å fläsk kan under vissa förhållanden motiveras dermed att produktionen deraf kan bidraga till upphjelpande af jordbrukets ställning, men endast under den förutsättning, att denna artikel produceras inom landet i sådan omfattning, att den kan fylla landets behof, utan att dervid priset oskäligt höjes. Detta åter beror derpå, att priset å säd, som är det hufvudsakliga födoämnet vid svinuppfödningen, är så billigt, att fläskproduktionen kan lemna en nöjaktig eller skälig avance. Jag skulle således under vissa förhållanden kunna medgifva det berättigade i att lägga tull å fläsk, om säden vore fri från tull. Införande af billig säd att användas för fläskproduktionen skulle utan tvifvel vara ett verkamt medel för att uppdridva jordbrukets produktionsförmåga. Då nu likväl Riksdagen lagt tull på säd och följaktligen fördyrat denna artikel, så ställer sig förhållandet efter min uppfattning helt annorlunda, och jag är öfvertygad att tull å fläsk under nuvarande förhållanden icke kan för jordbruket medföra ringaste fördel, så vidt svinskötseln afser inhemsk förbrukning, och jag ber att till bevis för denna min uppfattning få anföra några siffror ur statistiken.

Om man ser till, huru förhållandet ställer sig i afseende på in- och utförsel af fläsk under år 1886, eller det sista år, för hvilket jag haft tillgång till uppgifter för värdeberäkningar, så visar sig, att *införseln* uppgår till 9,536,802 kilogram med ett värde af 6,198,921 kronor, eller ett medelpris således af 65 öre per kilo, och *utförseln* till 1,588,346 kilogram med värde af 1,270,677 kronor, eller ett medelpris af 80 öre per kilogram.

År 1887 utgjorde *införseln* 8,020,000 kilogram och *utförseln* 3,124,000 kilogram. Lägga vi nu 1886 års värdebestämmelser till grund för 1887 års in- och utförsel, så representerar *införseln* ett värde af 5,213,000 kronor och *utförseln* 2,599,000.

Nu har här alltid framhållits af tullvännerna, att meningen med tullen icke är att fördyra varan för den inhemska förbrukningen, utan endast att utestänga den utländska. Skulle således en fläskproducent få sälja sina produkter på den inhemska marknaden till samma pris som de för importen gällande, så skulle han få cirka 20 procent lägre betalning än den han i vanliga fall kan påräkna. Skulle åter, hvilket är det sannolikaste, priset stegras med tullens hela belopp, så skulle i allt fall producenten icke få högre pris än han hittills kunnat betinga sig för samma produkt vid export. Då sålunda fläskproduktionen, såsom affär betraktad, är i

väsentlig mån beroende af tullen å spanmål, så kommer denna produktion hädanefter att ställa sig mycket mera ogynsam än hittills.

Jag kan således icke inse, att någon, han må vara producent eller icke, kan hafva någon fördel af att tull lägges på en produkt, för hvilken vi skaffat oss en afsättningsplats, der den betingar ett ganska högt pris till följd deraf att det från vårt land exporterade fläsket är mera lämpligt för de förmögnare samhällsklasserna, under det att amerikanskt fläsk konsumeras af de mindre förmögna och utgör ett af deras billigaste och bästa men ändock närande födoämnen. Tull å amerikanskt fläsk skulle således endast blifva till gagn för staten och statskassan, och vi skulle endast vinna det medvetandet att för den fattige och arbetaren försvårat åtkomsten af ett närande födoämne, jemte det att vi ytterligare lagt på de svagaste skuldrorna en beskattning af några millioner kronor.

Då jag således anser, att tull å fläsk icke skulle blifva till någon nytta för jordbrukaren, och en minskad införsel skulle i samma mån medföra minskad export och då det icke kan vara för jordbrukaren gagneligt att afsättningsorten begränsades inom vårt land, då man redan åt ifrågavarande produkt beredt och vunnit förmanliga afsättningsorter, der vår produkt betalas med mycket högre pris, så skall jag be att få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt.

Herr C. O. Berg: Jag måste bekänna, att jag kommit i ganska stor tvekan i afseende på den af utskottet föreslagna fläsktullen. Jag har icke kunnat blifva öfvertygad om denna tullsats' nytta på något håll. Jag har deremot alldeles klart för mig, att den kommer att verka skadligt. För så vidt jag kan förstå, kommer den icke att verka till någon nytta för jordbruket af det enkla skäl, att det fläsk, hvarom här är fråga, icke egentligen konkurrerar med det fläsk, som produceras inom landet, och då så är förhållandet, kan jag icke förstå annat, än att denna tull skulle komma att alldeles onödigtvis fördyra detta den fattige arbetarens födoämne, som för honom är nästan lika viktigt som bröd. I synnerhet gäller detta den norrländske skogsarbetaren och dem, som under de stränga vintrarne ligga i skogarne och arbeta så väl i Norrland som i Vermland. Man har den erfarenheten, att, äfven då det svenska fläsket icke kostar mer än 5 kronor lipundet och det amerikanska 7 å 8 kronor, så slår det icke fel, att icke den norrländske arbetaren ändå föredrager det benfria amerikanska fläsket framför det finare och billigare svenska. Under sådana förhållanden kan jag icke finna, att man på det allra ringaste sätt gynnar den inhemska svinafveln genom att sätta tull på fläsk. Jag vill gerna vara med om, att det må sättas hur hög tull som helst på t. ex. lybsk skinka och andra sådana fläskvaror, som egentligen utgöra födoämnen för de mer burgna samhällsklasserna, men jag ber herrarne innerligt om ursäkt, att jag här uttalar den öfvertygelsen, att jag finner det vara rent af en

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

orättvisa att lägga en så pass hög tull å fläsk som 1 krona 70 öre per lispund för den stackars norrländske arbetaren, som, säga hvad man säga vill, åtminstone för närvarande och till en början får vidkännas den tull, som blifvit lagd på spanmål. Att nu också salta hans sofvel så pass allvarsamt, som nu föreslagits, har jag svårt att vara med om. Herrarne veta kanske icke, hur den norrländske arbetaren lefver och hur han begagnar sig af detta amerikanska fläsk. Han begifver sig från sitt hem, från sin familj, om han har sådan, ut i de vilda skogarne för att der tillbringa kanske flere veckor med en matsäck, bestående af en säck mjöl och ett stycke benfritt amerikanskt fläsk. Han har sin stekpanna med sig, steker fläsket, blandar sedan mjölet i flottet och får på det sättet en god och närande föda för billigt pris. Skulle det nu vara skäl missunna honom att få den der kosten? Nu säger man, att han ju kan använda svenskt fläsk i stället. Nej, mine herrar, det går icke gerna för sig, ty han kan icke använda det på samma sätt som det amerikanska. Det amerikanska fläsket är nemligen af en helt annan beskaffenhet än det svenska och kan dessutom begagnas äfven såsom smör.

Härtill kommer, att åsättandet af den nu föreslagna tullen å fläsk vore att aldeles onödigtvis fördyra för arbetaren detta hans oundgängligaste sofvelämne. Den svenska svinafveln har nemligen på de senare åren på ett utomordentligt sätt gått framåt. Af utskottets betänkande finna vi, att vår svinexport förlidet år utgjorde öfver 3 millioner kilogram, under det att vi under 1884 icke exporterade mer än 320,000 skålpund, och min förhoppning är, att vi inom några år skola kunna exportera lika mycket svenskt fläsk som det nu importeras af det amerikanska och få bättre betaldt derför än nu. Det är därför min fulla öfvertygelse, att jordbrukaren skall få sin goda vinning, utan att man behöfver lägga denna ytterligare tunga på den fattige arbetaren, och under sådana förhållanden anholder jag att få förena mig med herr Gibson i hans yrkande om återremiss af den nu föredragna punkten.

Herr Kilman: I en särskild motion har jag sökt visa, hvilken undantagsställning bland landtmannaprodukter som artikeln fläsk intager och hvarför det enligt mitt förmenande vore skäl, att vi i likhet med andra länder sökte förbehålla vår svenska marknad åt vårt fläsk. Jag skall nu försöka att muntligt framställa saken från den synpunkten.

Händelsen är, såsom vi litet hvar på landsbygden veta, att fläsk nästan är den enda vara, som vår jordbrukande befolkning har att sälja. Detta gäller icke allenast för torparen och statkarlen utan äfven för en mängd egare af små hemman om några få tunnlands areal. Det är således enligt min tanke nära nog ett lifsvilkor för den arbetande klassen på landsbygden, att fläskpriset icke faller i sådan grad, som det på senare åren börjat göra till följd af den

stora importen af amerikanskt fläsk. Den enda kontanta tillgång arbetaren på landet har utom dagspenningen för öfverloppsdaysverke är vanligen den betalning han får för sitt försälda fläsk. Denna vara spelar äfven beträffande jordbruket i sin helhet en stor rol. Som vi veta, kunna mejerierna icke betala någorlunda bra för mjölken, om de icke sedermera kunna realisera till någorlunda fördelaktigt pris skum- och kernmjölken i form af fläsk. Sålunda är fläskpriset en vigtig sak äfven i fråga om vår ladugårdsskötsel. Nu är det naturligt, att, äfven om vi, såsom jag önskar, skulle åsätta fläsk en högre tull, än som nu föreslagits, eller om vi till och med skulle gå så långt, att vi utfärdade importförbud för amerikanskt fläsk, såsom Danmark för några veckor sedan gjorde, följden deraf icke skulle blifva något öfverdrifvet högt fläskpris, ty derigenom skulle inom ett år uppstå så stor produktion af den inhemska varan, att konkurrensen inom vårt eget land skulle hålla priset måttligt, och vi skulle vinna det dubbla ändamålet att dels kunna rikligt förse vårt eget land med fläsk och dels få en stor export af denna vara. För min del har jag svårt att fatta talet om, att det amerikanska fläsket är så oundgängligen nödvändigt för våra arbetare, ty det är icke särdeles många år, som importen deraf pågått. Vi hafva förut alltid redt oss bra med vårt eget fläsk, och så hafva äfven våra förfäder gjort. Vi minnas från vår nordiska mytologi, hur förträfflig galten Sehrimner var, och den var åtminstone icke amerikanare. Jag förenar mig i yrkandet om bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr *Ericson* i Borekulla instämde med herr *Kilman*.

Herr *Svensson* i Lösen: Den talare, som öppnade debatten om denna punkt, yttrade, för så vidt jag hörde honom rätt, att utförseln af svenskt fläsk på de sista 4 åren tjugudubblats. Jag får säga, att detta låter mycket vackert, men om vi litet närmare undersöka, hur det i sjelfva verket förhåller sig med denna stora stegring af vår fläskexport, så finna vi, att vi under åren 1885—1887 visserligen utfört för närmare 6 millioner fläsk, men under samma tid också importerat för mellan 27 och 28 millioner. Således är det klart, att vi haft en mycket stor import, äfven om vi fråndraga hvad som exporterats. Nu är det för mig svårt att fatta, hvarför man lägger så stor vikt vid det amerikanska fläsket i jemförelse med det svenska. Samtidigt med att man i flera andra länder i Europa af helsoskäl rent af förbjudit införsel af amerikanskt fläsk, säger man här hos oss, att det amerikanska fläsket är det bästa man kan få, och att det är det förträffligaste födoämne för våra arbetare. Jag skulle gerna vilja veta, hvilken åsigt de, som anse det så nödvändigt att importera det amerikanska fläsket, hafva om denna vara ur helsosynpunkt.

Den andre talaren i ordningen sade, att det vore proletarietet,

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.) som hufvudsakligast finge bidraga till denna tull. Jag protesterar bestämdt deremot. Det är icke så. Det finnes ingen produktion i vårt land, som så tillhör de små som just fläskproduktionen. Åtminstone i de södra orterna af landet, hvilka jag närmast känner till, har det af ålder varit och är det ännu de små, som hufvudsakligast producera fläsk, ehuru detta förvärf numera nästan blifvit dem undanryckt. På senare tiden har väl fläsk börjat produceras äfven vid mejerierna. Men den större jordbrukaren gör det icke, denna produktion tillhör, som sagdt är, backstugusittaren, statorparen och de små hemmansegarne.

Egendomlig förefaller mig emellertid frågan om fläsket ur helsovårdssynpunkt. När flera andra länder just ur helsosynpunkt helt och hållet förbjuda det amerikanska fläskets införande, så säger man här, att det alls icke skadar att få detta fläsk infördt. Mycket skulle kunna vara att säga härom. Jag vill blott anföra ett förhållande, som visserligen endast är en bisak, men som må hända kan vara belysande för frågan om det amerikanska fläsket ur helsosynpunkt. Såsom herrarne veta, hafva vi i våra flesta städer så kallade sundhetsbyråer, hvarest, i enlighet med af de administrativa myndigheterna utfärdade kungörelser, hvar och en, som inom stadens område önskar försälja fläsk, är skyldig att, mot erläggande af en viss afgift, låta undersöka detsamma, innan det torgföres. I det län jag tillhör är denna afgift af Konungens befallningshafvande bestämd till 50 öre per stycke. Våra inhemska svinarter äro, såsom herrarne veta, betydligt mindre nu än de amerikanska. I medeltal utgör vigten af ett halft svin endast 4 pund. För undersökning af 4 pund fläsk får producenten således betala en afgift af 50 öre, men för undersökning af det amerikanska fläsket, som åtminstone icke kan antagas vara friskare än vårt svenska fläsk, utan hvilket, om man vill se saken opartiskt, väl måste befaras vara mindre friskt, hafva myndigheterna stadgat en afgift af 15 öre för hvarje stycke som undersökes, och härtill kommer, att importören icke är skyldig att låta undersöka fläsket i annat fall, än då det skall säljas inom staden. Nu veta herrarne, att de amerikanska svinen äro mycket stora; vanliga vigten på en amerikansk fläksida är 10 lispund. Importören af amerikanskt fläsk får sålunda för undersökning af 10 pund fläsk betala endast 15 öre, medan den svenske producenten måste betala 50 öre för 4 pund. Dertill kommer, att importören icke har någon *skyldighet* att låta undersöka fläsket annat än då det skall säljas i staden, och der säljes ganska litet. Det mesta går till arbetarne på landsbygden, som köpa fläsket okontrolleradt.

Detta har jag velat säga endast i förbigående, såsom en illustration till huru fläskhandeln hos oss bedrifves. Här har åberopats ett för det amerikanska fläsket fördelaktigt uttalande af en vetenskapsman, generaldirektör Almén, deri säges, att det amerikanska fläsket icke smakar härsket och är billigare samt innehåller högre fetthalt än det svenska fläsket. Men det är egendomligt, att man härvid

icke kan gå till roten af saken och låta oss veta, om det amerikanska fläsket är lika friskt som det svenska. Faktum är, att vid de undersökningar af fläsk, som skett i Karlskrona, har det amerikanska fläsket befunnits sjukt i flera fall än det svenska för lika många undersökningar. Jag har nu inga sifferuppgifter härpå, men kan anskaffa sådana, om det skulle fordras. Emellertid förefaller det mig besynnerligt, att man lägger så stor vikt vid det amerikanska fläsket, endast för dess fetthalts skull. Då vårt land förut kunnat producera sitt fläskbehof ända till för ett par tiotal år sedan, då det amerikanska fläsket kom i svang, vore det väl underligt, om detta icke kunde ske hädanefter. Man är hos oss, och detta med rätta, mycket noggrann med, hurudana de födoämnen äro, som finnas i handeln; men hafva vi ringaste visshet för, att det amerikanska fläsket är af frisk beskaffenhet? Herrarne må nu bestämma hvilken tull som helst på denna vara; men de, som vilja bibehålla status quo i detta fall, böra dock göra framställning om, att det amerikanska fläsket alltid skall undersökas, innan det får försäljas, ty det är besynnerligt, att det kan i detta fall få gå till, såsom hittills skett.

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Gumælius: Jag blef egentligen uppkallad med anledning af ett par talares yttranden, som gingo i samma riktning som de åsigter, jag i detta fall hyser. Jag frågade mig likväl, om desse talare hade full rätt att yttra sig på det sätt, som de nu gjort. Det är helt naturligt, att den demoralisation, som följer med det nyegyptiska systemet, nu börjar göra sig gällande, kanske väl mycket, då till och med de, som borde hålla på systemet, visa en bristande hållning och i ena och andra punkten komma med satser, som från deras ståndpunkt borde vara oförsvarliga. Jag hör dem då visserligen med synnerligt nöje; men det är dock besynnerligt, att man af en talare från Göteborgs län och en annan från Stockholms stad får höra sådana tullpolitiskt kätterska meningar, som nyss uttalades i denna fråga. Det var en talare på stockholmsbänken — jag beklagar att han nu icke är på sin plats, men han torde nog icke vara så långt borta — som för några dagar sedan talade om den egyptiska guldkalfven och dervid lifligt påminde om, att denne hade två öron. Så visar sig hans uppträdande äfven i detta fall; den ena gången finner han det mycket lämpligt att lägga tull på brödet och den andra gången finner han, som ju icke själf är supare ex professo eller bränvinsvän i högre mening, olämpligt att höja skatten på bränvin och anser, att detta blefve en svältskatt. Jag tror att, om protokollet är sådant, som det bör vara, finnes deri af honom ett sådant yttrande. Den ena gången säger han, att det är i sin ordning att lägga tull på spanmål och mjöl, och den andra gången, att man icke bör lägga tull på fläsk. Jag är med denne talare i det senare fallet, ehuru jag icke förstår honom. Det är besynnerligt

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

att, då det är fråga vare sig om det allra första och viktigaste födoämne eller om det menskliga värdets erkännande genom rösträtts medgifvande, både den ene och andre talaren här till en viss grad yttra sig välvilligt, men sluta utan att göra något yrkande samt troligen votera emot saken, hvilket jag finner föga anstå en arbetarvän. Nu deremot uppträda de arbetarevänligt i en punkt sådan som denna angående fläsket. Jag är med om detta i sak, men jag tycker det är besynnerligt. Jag hörde häromdagen en talare orda om de egyptiska köttgrytorna, och nu talar han om det amerikanska fläsket, som han påstår vara nästan detsamma som smör i en stekpanna. Så använder han i snart sagdt samma fråga, om en eller annan lifsmedelstull, köttgrytan och stekpannan till motivering i alldeles motsatta syften. Nej, då förstår jag bättre den talare, som nyss med fosterländsk hänförelse talade om galten Schrimner. Det var stil i hans anförande. Och jag förstår herr Svensson i Lösen som höll ett långt anförande i syfte, att vi borde befrias från alla de faror, som ligga i det olika bedömda amerikanska fläsket, som i hans tycke var fruktansvärdt bemängdt med trikiner. Äfven deri var stil och humant var det också, att han dock icke vill alldeles neka folket att köpa amerikanskt fläsk, om också belagdt med tull; men med detta erkännande åt de konsekvante tullvännerna, nödgas jag dock i sak förena mig med de tullvänner, som, oväntadt nog, yrka tullfrihet på fläsk, ehuru i deras yrkanden icke är stil.

Herr Anderson i Tenhult: Den förste talaren, som hade ordet i denna fråga, yrkade, att tullen på fläsk icke måtte bifallas, och han sade bland annat, att han icke ville vara med om att lägga denna orättvisa skatt på folket, i synnerhet på smålänningarne. För min del anser jag mig känna till denna ords befolkning lika så väl som han, om icke bättre, och jag kan försäkra, att inom denna ort, som jag mest känner till, anses tullen på fläsk ännu mera behöflig än tullen på spanmål. Der uppfödes icke obetydligt med svinkreatur, som, då de blifvit tillräckligt stora, säljas till andra orter.

En annan talare på stockholmsbänken nämnde, att han icke kunnat blifva öfvertygad om, att tullen på fläsk skulle bereda jordbruket någon fördel. Jag vill då upplysa honom att på många ställen i vårt land, i synnerhet inom den ort, jag tillhör, blefve denna tull till fördel icke blott för jordbrukarne sjelfva utan äfven för dagsverkarne, torparne och dem, som man i allmänhet kallar inhysesshjon, hvilka alla uppföda svin och hålla en stor del deraf till afsalu. I synnerhet under de två senaste åren har på min ort en allmän klagan försports öfver, att fläsket står i så lågt pris, och de fattiga arbetarne hafva klagat kanske ännu mera än jordbrukarne sjelfva.

För egen del är jag af den uppfattning, att den af utskottet här föreslagna tullsatsen är för låg. Jag med flere hafva i en motion yrkat, att tullen måtte bestämmas till minst 25 öre per kilogram,

som jag icke anser vara för högt; men då hittills afgjorda tullsatser bestämts till de belopp, som utskottet föreslagit, vill jag nu i denna del icke yrka på någon förändring.

Ang. tull å
fläsk.
(Fort.)

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Andersson* i Löfhult, *Jönsson* i Mårarp, *Wieslander*, *Erickson* i Bjersby, *Petersson* i Boestad, *Andersson* i Hakarp, *Svensson* i Rydaholm, *Johansson* i Strömsberg och *Sjöberg*.

Herr *Petersson* i Dänningelanda yttrade: Bland alla de motioner i tullvänlig riktning, som af bevillningsutskottet behandlats, torde ingen omfattats med så lifligt och allmänt intresse af den öfvervägande delen af landets befolkning, som de, hvilka afse tull på fläsk. Man har här yttrat, att denna tull icke skulle vara till någon nytta utan tvärtom till skada för arbetarne. Jag kan försäkra herrarne, att dylika åsigter hysas åtminstone icke af arbetarbefolkningen i Småland. Jag har om denna sak samtalat med många hundra personer i min valkrets, och alla hafva yttrat: sätt hög tull på fläsk, ty det hafva vi alla nytta af. Der finnes icke en torpare, backstugusittare eller ett inhysesghjon, som icke uppföder svin, ja, till och med statfolk göra det. De både använda fläsket för eget behof och sälja det. Jag vill därför protestera mot det yttrande, att denna tull icke vore till nytta för de småländska länen. Tvärtom äro alla för denna tull, och jag har därför också varit med om den motion, som en föregående talare omnämnde, men nöjer mig nu med utskottets förslag, hvartill jag yrkar bifall.

Herr *Gibson*: Min ärade granne här bredvid mig nämnde, att vi borde söka förbehålla vår svenska marknad åt vår svenska svinafvel. Jag kan icke dela denna hans åsigt, utan tror tvärtom, att det inhemska svinkreaturen på det sätt de uppfödas bäst lämpa sig till föda åt den befolkning, som bäst har råd att betala, det vill säga för den utländska marknaden. Jag anser det därför vara dålig hushållning att öfvergifva svinexporten för att i stället tvinga den in på den inhemska marknaden.

Samme ärade talare yttrade äfven, att den föreslagna tullen skulle vara till stor hjälp för en mängd torpare, statkarlar och mindre hemmansegare, emedan fläsket nästan vore den enda vara, som dessa hade att sälja. Detta senare må nu vara sant, men vi böra också besinna, att en öfvervägande del af den norrländska arbetarbefolkningen, i synnerhet skogsarbetarne, måste begagna det amerikanska fläsket, och för dem höjes priset med tullens belopp, utan att det afsedda ändamålet uppnås. Han ansåg, att vi till och med borde gå så långt, att vi gjorde importförbud för den utländska varan. Ja, importförbud vore naturligtvis det radikalaste sättet att helt och hållet öfverflytta produkterna från vår svinafvel till den svenska marknaden, men ett sådant tillvägagående, för så vidt det-

Ang. tull å samma skulle motiveras ur eller grunda sig på helsovården, kan jag
fläsk. icke finna lämpligt, så länge någon medicinsk auktoritet icke ur
(Forts.) helsosynpunkt uttalat nödvändigheten häraf.

Det har också yttrats, att det vore de fattigaste klasserna, som *hufvudsakligen* finge betala denna tull. Jag skulle vilja utsträcka satsen derhän, att arbetarne och proletariatet vore den del af nationen, som *uteslutande* finge betala tullen å denna vara. Det är därför som jag finner det så motbjudande att åsätta fläsk en tull, belöpande sig till 25 procent af varans värde, och detta var också orsaken till mitt yrkande om återremiss af utskottets hemställan. Detta borde äfven herr Gumælius hafva kunnat begripa, så vida han icke fortfarande vandrar i det egyptiska mörkret. Emellertid kan jag icke förstå, hur nämnde talare kunnat framkasta det antagande, att man möjligen skulle vilja votera mot sin egen öfvertygelse. Jag tror icke, att han själf följer en sådan princip, men om han det gör, så får jag för min del förklara, att jag icke gör det.

Herr Kilman: Här har talats så mycket om, att Norrland skulle blifva så grufligt lidande på denna tull. Jag har aldrig varit i Norrland, men har hört talas om att denna provins särdeles väl lämpar sig för ladugårdsskötsel, emedan gräset der växer högre än i andra delar af landet. Och der ladugårdsskötsel med fördel kan idkas, der kan man också i stor skala uppföda svin. Jag tror således, att norrländingarne själfva skulle kunna producera sitt fläsk och icke behöfva taga det utifrån.

Herr Farup: Jag skall be att i korthet få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt.

Det hufvudsakligaste skälet för detta mitt yrkande är, att jag anser, det fläsket för arbetaren spelar en nära nog lika stor rol som bröd, mjöl och säd, i synnerhet i landets nordligare trakter. Brödet hafven I, mine herrar, nu sörjt för att i ganska hög grad fördyra för honom. Dock torde han ännu kunna skaffa sig åtminstone något af detta födoämne, men nog är det ganska hårdt att lefva af endast vatten och bröd. Arbetaren måste hafva något annat närande födoämne jemte brödet, och såsom sådant är fläsket både billigast och lämpligast.

Det har här med synnerlig styrka framhållits, att det skulle vara de små producenterna, som hufvudsakligast producera fläsk. Detta är ett fullkomligt misstag. Möjligen kunna de producera för eget behof, men icke för afsalu.

Det har äfven yttrats, att importen af det amerikanska fläsket borde förbjudas, och att vi borde följa andra nationers exempel i detta afseende. Jag tror för min del, att ett sådant importförbud skulle lända till den största skada för den mindre bemedlade befolkningen, som icke har råd att skaffa sig något bättre födoämne i dess ställe. Från helsans synpunkt kan jag icke heller förstå, att

någonting kan uträttas med en tull på fläsk, då det i alla fall icke skulle förefinnas någon kontroll vid tullbehandlingen i detta afseende.

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

På dessa skäl yrkar jag afslag å utskottets hemställan i denna punkt.

Herr De Laval: Jag tror icke, att det är en blott tillfällighet, att vi i dag fått se de småländska representanterna snart sagdt mangrant resa sig för att instämma i den så kallade kronobergsmotionen. Man känner sedan gammalt till ordspråket: sätt en smålänning på en klippa med en get, och han skall reda sig. Det är ett uttryck för den anda af sparsamhet och för den tendens att hålla äfven ett annat husdjur, nemligen svinet, som är rådande hos den småländska befolkningen. Detta husdjur är såsom en sparbössa, der hvar och en kan lägga ned sina besparingar, jag menar den mängd affall och dylikt som kommer från hushållen. Om man till exempel finner, att en vara blifvit litet skämd, så går den ändå i svinen. Jag skulle därför vilja rekommendera för de öfriga delarne af Sverige att skaffa sig sådana sparbössor. Det vore icke heller för mycket, om äfven Norrland började reflektera öfver att spara. Norrländingarne äro ju ett frihandlarfolk och såsom sådant icke så sparsamma som dessa smålänningar.

Det finnes dessutom en annan vigtig sida hos denna fråga, och det är, att vi numera hafva en ganska blomstrande mejerinäring. Hvad följer med denna? Jo, sjöar af skummjolk. Och huru erhålla något värde af dessa? Jo, också genom att uppföda svin. Hvad Norrland beträffar, väntar man, att äfven detta skall blifva ett mejeriland. Derfor kan jag icke annat än tillråda att nu antaga denna punkt, så att *tendensen* att åstadkomma svinafvel blir större.

Man säger, att det blott är det amerikanska fläsket, som duger att äta i Norrland. Jag förstår icke det. Jag har nyss fått åtskilliga upplysningar af en stor godsegare i Skåne, som försäkrar, att han kan producera lika fett fläsk som det amerikanska och fullt ut så billigt. Men hvarför uppstå då icke affärer i denna vara från Skåne till Norrland? Jo, därför att det icke är lätt att tränga ut gamla affärer ur deras spår. Det är der vid lag så många hemligheter med provisioner och dylikt, så att det behöfves en icke så liten påstötning, för att en ny affär skall komma in i sina fåror. De amerikanska affärerna känner man. De hafva en märkvärdig förmåga att tränga sig fram just genom dessa provisioner. Jag känner visserligen icke till affärsförhållandena i afseende å det amerikanska fläsket, men jag förmodar, att det går så till, som jag nämnt, äfven med denna vara.

På grund af hvad jag nu anfört kan jag icke annat än råda till antagandet af den föreslagna fläsktullen, både af hänsyn till mejerierna och af sparsamhetshänsyn.

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

Herr Farup: Vi norrländingar måste vara den senaste talaren synnerligen tacksamma för de uppmaningar, han gifvit oss om sparsamhet, och många skola visst taga dem ad notam, ty sparsamhet kan nog behöfvas. Jag ber dock få fästa så väl hans som kammarens uppmärksamhet derpå, att det i Norrland egentligen är småländingar, dalkarlar och andra främmande, som flytta dit upp på vintrarne, hvilka företrädesvis förtära dessa stora quantiteter amerikanskt fläsk, och för hvilka detta är en nära nog oundgänglig vara. Af norrländingarne förtäres obetydligt sådant fläsk i jemförelse med hvad småländingar m. fl. förtära. Äfven dessa böra därför taga de af herr De Laval gifna uppmaningarna till sparsamhet ad notam.

Herr Björkman: Från föregående riksdagar är min ställning i denna fråga bekant. Jag har alltid räknats till dem, som tillhöra frihandelspartiet, men jag har ej varit frihandlare på annat sätt, än att jag önskat att förädlade jordbruksalster skulle åsättas en lämplig tull, och jag vill nu tillkännagifva, att jag icke ändrat åsigt i frågan, utan är fullkomligt ense med utskottet i den föreliggande punkten. Jag kommer således att så väl i denna som i öfriga punkter, hvilka röra förädlade jordbruksalster, rösta för bifall till tull derå. Jag yrkar följaktligen bifall till utskottets hemställan.

Herr Edelstam: Som jag väl vet, att de skäl, som kunna anföras för afslag å utskottets hemställan i denna punkt, icke skola inverka på uppfattningen hos flertalet af kammarens medlemmar, vill jag blott hafva till protokollet antecknad, att jag, likasom jag förra året röstade mot tull å fläsk och i år mot spanmålstullarne, äfven i afseende å detta tullbetänkande kommer att rösta mot alla deri föreslagna lifsmedelstullar.

Herr Thestrup: Jag anholder att företrädesvis på de skäl, som af den förste talaren i afton blifvit framhållna, få yrka afslag å utskottets hemställan i den föreliggande punkten.

Härmed förklarades öfverläggningen i detta ämne slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels afslag å densamma äfvensom å de i ämnet väckta motionerna, dels slutligen ärendets återförvisande till utskottet. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förutnämnda meningen. Votering blef begärd, i anledning hvaraf herr talmannen, för bestämmande af kontraposition, å nyo upptog de öfriga yrkandena, af hvilka det, som afsåg afslag, nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men äfven angående kontrapositionen äskades votering, hvidan först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den som till kontraposition i hufvudvoteringen om 26:te punkten i bevillningsutskottets betänkande n:r 8 antager yrkandet om afslag å så väl utskottets hemställan som de i ämnet väckta motionerna,

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

röstas Ja;

Den det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om återremiss.

Den omröstning, som företogs enligt denna proposition, utföll med 160 ja mot 51 nej; i följd hvaraf propositionen för hufvudvoteringen erhöll följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i 26:te punkten af dess betänkande n:o 8,

röstas Ja;

Den det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, äro så väl utskottets nämnda hemställan som de i ämnet väckta motionerna af kammaren afslagna.

I den senare voteringen afgåfvos 134 ja och 77 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 27.

Bifölls.

Punkten 28.

Ang. tull å frö.

För närvarande äro *kanariefrön* belagda med en tull af 10 öre per kilogram, hvaremot *andra slag af frö, ej specificerade*, få införas tullfritt.

Å frö hade föreslagits följande tullsatser per kilogram:

	Hamp-, lin- och raps-,	timotej-,	andra slag, ej specificerade
af herr <i>Reuterswärd</i> :	fritt	5 öre,	15 öre
» » <i>Söderberg m. fl.</i> :	»	10 »	15 »
» » <i>J. Anderson m. fl.</i> :	»	10 »	15 »
» » <i>Bergendahl m. fl.</i> :	—	5 »	15 »
» » <i>P. Pehrson</i> :	—	8 »	15 »
» » <i>J. Eliasson</i> :	fritt	5 »	15 »

Ang. tull å frö.

Utskottet hemstälde:

(Forts.)

att hamp-, lin, raps- och roffrö måtte förklaras fria från tull;
att timotej- och öfriga slag af gräsrö måtte åsättas en tull af 5 öre;

att å tall-, gran- äfvensom öfriga slag af trädrö måtte sättas en tull af 50 öre; samt

att för klöver- och andra slag af frö, ej specificerade, måtte bestämmas en tull af 15 öre;

allt för 1 kilogram.

Efter ärendets föredragning anförde:

Herr Jonsson i Hof: När man betraktar den nu föredragna punkten i utskottets betänkande, måste man ofrivilligt komma att tänka på en gammal saga rörande olika slag af krig. Det var fråga om hvilket vore minst olycksbringande för ett land: krig med utländska magter eller emellan nationens olika delar, och svaret utföll så, att de inbördes krigen vore bättre, ty då stannade pengarne inom landet. Ungefär detsamma finner jag i afseende på denna punkt, dock med den skilnaden, att om man sätter jordbruksnäringen ensam för sig själf å ena sidan och samma näring gent emot andra näringar å den andra sidan, så kommer man till en liknande kasus. De punkter, vi hittills behandlat, och, såsom jag tror, äfven de följande i utskottets betänkande åtminstone gå ut på att genom skyddstull hjälpa den näring, det gäller, på så sätt, att priset fördyras på de varor, denna näring har till andra näringar att afsätta. Här kommer deremot det märkvärdiga och enastående fallet att inträffa, att man vill fördyra en vara, som endast *näringen själf* behöfver och ingen annan hvarken säljer eller köper.

Jag vet icke hvilka åsigter kunna hafva ledt utskottet i denna fråga, men mig förefaller dessa högst egendomliga. Dessutom böra vi komma i håg, att vår jordbruksnäring hittills gått i tvenne högst skilda riktningar. I vissa trakter har man hållit på sin gamla spanmålsodling till afsalu och begärt skydd derför genom tull på spanmål. I andra orter åter har man uppgifvit spanmålsodlingen till afsalu och slagit sig mera på ladugårdsskötsel. Nu bör det ju vara klart för en hvar, att om man ock skulle kunna hjälpa den förra gruppen genom tull på spanmål, så kan man deremot icke understödja den senare genom att åsätta tullar, emedan dess alster afsättas på utlandet och till priset ej röna inverkan af en skyddstull. Man bör lemna jordbruket sjelft frihet att välja den riktning, som dess idkare ansett fördelaktigast, och man må akta sig för att ytterligare försvåra ett insläende och fortgående på den mera rationella riktningen. För att kunna detta måste man odla klöver, men genom att fördyra detta gräsrö försvåras odlingen af gräs och derigenom också ladugårdsskötsel. Om jordbruksnäringen i och för sig själf kunde hafva

någon nytta af tullen, skulle jag icke sätta mig deremot, då man kommit in på ett nytt system, och det är riktigt att låta systemet utveckla sig till fullo. Men det är här icke fallet. Jag vet mycket väl, att det ej lönar sig särdeles att göra ett yrkande, som strider mot utskottets åsikter, men jag kan likväl icke underlåta, må det sedan gå hur det kan, att till protokollet få antecknad och derjemte yrkadt afslag på hela denna punkt. Punkten handlar om olika sorters frö. Den första sorten, eller hamp-, lin-, raps- och roffrö, är fritagen från tull, och det är mycket riktigt. Sedan är det förslaget tull på timotej- och öfriga slag af gräsrö. Hvad det tjenar till att ha tull på skogsfrö, som derefter förekommer, kan jag nog fatta, då jag förut hört att det köpes in så mycket sådant från utlandet och att ett tillvaratagande af det svenska skogsfröet icke kan komma till stånd, med mindre tull åsättes. De, som hafva den åsikten, att högre pris på varan alltid är till fördel för dem som producera, måste naturligtvis intaga en konsekvent ståndpunkt och önska tull på skogsfrön. Men märkvärdigt är det likväl, att Sverige, som har så stor skogbärande areal i jämförelse med Tyskland, skall behöfva en sådan tull, för att folk skall komma sig för att uppsamla detta frö. Jag fattar icke, huru tullen skulle kunna åstadkomma det, och jag tror med säkerhet, att äfven om den nu sattes mycket högre än hvad som är förslaget, skulle det icke hjälpa upp saken, ty frösamlingen bedrifves ändå icke. Det är helt andra åtgärder, som fordras för att få denna sak i gång, såsom att personer på skilda orter intressera sig för saken och anlägga fröklängningsanstalter, hvilket ju ock flerstädes skett.

När jag således icke heller tror, att tullen på skogsfrö verkar för det dermed afsedda ändamålet, och är alldeles öfvertygad att tullen på andra sorter bestämdt skall lända till skada för svenska jordbruket, kan jag icke annat än yrka afslag å punkten.

Häruti instämde Herr Andersson i Baggböle.

Herr Petersson i Hamra yttrade: Lyckligtvis är detta en punkt i det långa betänkandet, hvilken väl icke kan komma att blifva föremål för de hätska anfall, som man i dag flera gånger hört i kammararen. »Hätska anfall» äro stränga ord, jag medgifver det, men de äro fullt tillämpliga mot dem af våra motståndare, som, bedröfligt att höra, ständigt föra på läpparne talet om »orättfärdiga tullar», »bröds katt» och »svälttullar».

Såsom herr Olof Jonsson sade, är det här fråga om en produkt, som endast kan blifva föremål för täflan mellan jordbrukarne sjelfva. Då han förundrade sig öfver orsaken, hvarför utskottet föreslagit en sådan tull som den, hvilken föreligger i betänkandet, så vill jag upplysa om, att det har skett under den önskan att det utländska frö, som införes i vår marknad och som ofta är af dålig beskaffenhet, måtte derifrån undanträngas. Om man ser på de första artiklarne,

Ang. tull å frö. på hvilka tull i denna punkt föreslås, eller »timotej och öfriga slag af gräsfrö», så är detta produkter, som mycket väl kunna frambringas i vårt land, som också vunnit tillräckligt erkännande i utlandet, för att vi må kunna hoppas att en täflan med utlandet, i fråga om dessa artiklar, på dess egen marknad skall kunna ega rum. Men därför är det också viktigt för dem, som odla frö, att icke i någon nämnvärd mån en sådan täflan från utlandets sida skall komma att ega rum på den inhemska marknaden, att denna näring hindras från att spira upp, och det är från denna synpunkt vi föreslagit den ifrågavarande tullsatsen å frö. Hvad klöfverfröet beträffar, så är det sant att tullsatsen derå blifvit något högt tilltagen. Men detta har skett för att om möjligt rent af uttränga det utländska klöfverfröet, som är till stor del uppblandadt med främmande ämnen, hvaribland förekomma för jordbruket högst besvärliga ogräsfrön. Jag har tänkt mig att man i södra delarne af vårt land skulle på det sättet kunna erhålla en ganska vigtig exportartikel, likasom jag tror att för de fröodlingsföreningar, som bildats i vårt land, det skulle vara ganska viktigt och välkommet, om en sådan tull, som här blifvit föreslagen, vunne Riksdagens bifall. Hvad för öfrigt tullen å tall- och granfrö beträffar, så har den blifvit föreslagen af samma orsak, eller att vi önska att uttränga det utländska skogsfrö, som för skogskulturen i vårt land icke visat sig motsvara de anspråk på hårdighet, som vårt klimat fordrar. Det går väl till några år och visar att börja med en vacker växt. Men så kommer något — jag förstår alldeles icke hvad orsaken är — som gör att de vackra plantorna man drifvit upp kunna skadas af en svår vinter, eller af insekter och larfver, hvilka bättre trifvas på plantor af sådant frö än på den af det inom landet odlade fröet uppdrifna ungsbogen. Detta har varit skälet, hvarför utskottet ansett sig böra åsätta tull å tall- och granfrö. Och på samma gång har man ansett sig derigenom kunna gagna den fattigare befolkningen i vårt land. Uppsamlandet af tall- och grankottar till våra fröklängningsanstalter skulle nemligen kunna blifva en god förtjenst för mången och skulle kunna erhållas i flera delar af vårt land. Jag tror således att det skulle lända till stor nytta, om man lade en hämsko på införseln af det utländska skogsfröet.

På sådana skäl tror jag att vi gått vårt lands fröklängningsanstalter och jordbrukare till mötes genom att sörja för att vi få ett hårdigt frö, som lemna fullgod skörd, på samma gång som det för den som odlar detsamma kan blifva en inkomstkälla, och det icke blott på den inhemska, utan äfven på den utländska marknaden.

På dessa skäl yrkar jag således bifall till utskottets förslag.

I detta yttrande instämde herr *Larsson* i Mörtlösa.

Herr *Bergendahl*: Jag är visserligen förekommen af den siste ärade talaren och har egentligen ingenting att tillägga, men jag kan icke underlåta att uttrycka min förvåning öfver att talaren

på norrlandsbänken nyss yttrade sin förundran öfver att tullar blifvit af bevillningsutskottet föreslagna, hvilka icke skulle tjena till någon nytta för de näringar, som bevillningsutskottet afsett. Jag kan icke förstå, huru den ärade talaren kunnat så bedöma detta förhållande. För min del finner jag att jordbruksnäringen i afseende på timotej och öfriga slag af gräsfrö är i den ställning, att tullar på dessa gräsfrön ovillkorligen måste blifva den jordbrukande befolkningen till fördel. Det blir ju en skyddstull, som skyddar jordbruksnäringen, likasom andra tullar afse att skydda öfriga näringar. Hvar och en jordbrukare — han behöfver icke hafva någon stor torfva — bör kunna sjelf förse sig med eget frö, och då han på detta sätt slipper att köpa sitt fröbehof, besparas honom derigenom en utgift, till nytta för honom sjelf och landet. Härtill kommer, att under senare åren egt rum en ganska stor import i landet af frösorтер af ganska tvifvelaktigt värde. Det är således icke blott för att bereda jordbrukarne en större inkomst, som tullar blifvit föreslagna på dessa frösorтер, utan äfven för att för jordbrukarne bereda tillfälle att skaffa sig ett godt material för blifvande höskördar.

I afseende på tall-, gran- äfvensom öfriga slag af trädrö, så vet hvarje skogsegare, att det har varit ganska bekymmersamt att på senare tider skaffa sig ett något så när godt skogsfrö. Sådant erbjudes visserligen af köpmännen i de flesta städer, men jag är öfvertygad att många, lika väl som jag, hafva erfarenhet af de sorgliga resultaten af de utländska frösorterna. En annan beklaglig sida af saken är den, att äfven om vi önska att skaffa oss svenska fröslag — och detta gäller så väl jordbruksnäringen som skogsskötseln — vi icke alltid kunna vara säkra på att, då vi inköpa svenskt frö, vi verkligen erhålla sådant, ty genom aldrig så noggrann kontroll är det svårt att undvika i alla möjliga fall, att icke man blir på ett eller annat sätt narrad. Jag kan därför för min del icke annat än på det lifligaste tillstyrka, att bevillningsutskottets betänkande i denna punkt bifalles.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Vi hafva i dag åtskilliga gånger hört, huru den ena näringsidkaren efter den andra har direkt undanbedt sig det välvilliga skydd, som man velat erbjuda dem. Jag skall för min del i afseende på denna punkt äfven be att få slippa det skydd, som man nu vill lemna oss jordbrukare. Det är väl bekant, att, om landtbruket skall skötas någorlunda gifvande, det bör bedrivas rationellt, så att ladugårdsskötseln blir hufvudsaken. I hela den ort jag tillhör hafva vi mycket litet naturliga ängar, och därför måste vi använda klöfver- och gräsvallar till bete åt kreaturen. Nu kan man väl säga, att vi kunna använda vårt svenska klöfverfrö till dessa vallar, lika väl som det utländska, men det ställer sig icke lika fördelaktigt. Vårt svenska klöfverfrö går nog lika bra till och är säkrare under ogynsamma vintrar, men det kommer allt för sent i växten, åtminstone för oss i södra Sverige, för att man skulle kunna hafva någon fördel af att använda det, äfven om vi kunde få det i till-

Ang. tull å frö. räcklig mängd, utan vi måste köpa utländsk vara, som kommer tidigare i växten på våren. Jag har själf många gånger försökt och senast i år att odla det klöfverfrö, jag kan behöfva, men det har sällan lyckats. Jag vet icke hvad orsaken kan vara; antagligen är det någon fjäril, som genom sina larfver skadar klöfvern. Emellertid har det aldrig lyckats att få det att gå. Det svenska klöfverfröet är nog hårdigt, men då kommer som sagdt betet upp så sent, att vi icke kunna göra oss det till godo och få nytta deraf för ett tidigt bete. När man icke har något naturligt bete, måste man således använda utländskt klöfverfrö. På talet om skogsfröna vill jag ej inlåta mig, då jag ej förstår mig på denna sak. Jag ber att på det ifrigaste få tillstyrka afslag å bevillningsutskottets betänkande i fråga om klöfver och gräsfrö.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Ehuru jag allt för väl inser, att en protest emot bevillningsutskottets förslag i den nu föredragna punkten icke tjänar till någonting, då jag vet att det parti, som för närvarande har magten, naturligtvis på förhand satt sig före att drifva detta betänkande i hela dess vidd igenom, så vill jag för min del dock icke låta detta tillfälle gå förbi utan att uttala min protest och mina betänkligheter. Det har mången gång uttalats från skyddsvännernas sida, att då de yrka på att vi skola hafva tullar, så är det för att upphjelpa jordbruket och industrien. Jag vill visst icke skylla dessa herrar för att icke mena hvad de säga, men jag vill påpeka att då herrar protektionister äfven i denna punkt kommit i håg att skydda industrien, de alldeles glömt bort att skydda jordbruket. Utskottet har nemligen föreslagit att sådant frö, som hufvudsakligen införes såsom råämnen för oljeslageriernas tillverkningar och icke i nämnvärd grad är föremål för produktion inom landet, skall kunna införas tullfritt, men då det gäller sådant frö, som jordbrukaren skall lägga ned i jorden, har utskottet glömt bort att hjälpa honom, utan i stället föreslagit, att han skall betala tull på en vara, som han ovillkorligen måste köpa, så vida han vill hafva en klöfvervall, som kan begagnas äfven för andra eller tredje året. Jag kan för min del således icke finna, huru en tull på klöfver- och gräsfrö skall kunna blifva till någon nytta för jordbrukaren. En talare yttrade, att förhållandena i Skåne voro sådana, att vi der mycket väl för eget behof kunde odla klöfverfrö. Så är dock icke händelsen. Jag har själf försökt odla detta slags frö för eget behof, och det har verkligen lyckats ett och annat år, men i nio fall af tio har det misslyckats.

På de af mig här anförda skäl skall jag anhålla att få yrka afslag å utskottets betänkande i denna punkt.

Herrar Nilsson i Skärhus, Ohlsson i Ornakärr och Truedsson förenade sig med herr Bengtsson.

Herr Lyttkens: Det synes, som om bevillningsutskottet fattats *Ang. tull å frö.*
af en ren mani att sätta tullar på likt och olik. Hvilken näring *(Forts.)*
åsyftas att skydda med denna tull, om icke jordbruket? Detta får dock
ingen fördel af denna tull, utan tvärtom endast skada. Då vi veta,
att hit införskrifves årligen för 2,000,000 kronor frö, så är det i
sauning sorgligt att veta, att det just är jordbruket som får betala
denna tull. Men äfven, om det ett eller annat år skulle lyckas att
i våra trakter så klöfverfrö, går det icke ett annat eller i allmänhet,
ty det blir ofta missväxt deraf för jordbrukaren, och då lönar det sig
bättre att köpa frö. Utskottet vill emellertid tvinga oss att odla
klöfverfrö och lita på den problematiska inkomsten deraf. Detta
kan, som sagdt, under missväxtår förorsaka oss betydliga förluster.
Utskottet tror, att landtbrukaren icke förstår sitt eget bästa, och
att han i de södra delarne af landet skall kunna lyckas att så
sådant frö, men det är sällsynt såväl bland de små som bland de
stora landtbrukarne att de odla frö vare sig för eget behof eller för
afsalu. Orsaken härtill beror derpå, att sedan fröet uppväxt och
blommat, skall frömjölet öfverflyttas från den ena plantan till den
andra. Det är vanligen humlor, som göra detta arbete, men dessa
finnas icke på de omtalade trakterna, och det är därför det der-
städes är så svårt att odla klöfver, då deremot i andra delar af
landet, hvarest skogsbackar finnas, det låter sig göra, emedan in-
sekterna der trifvas. Den här föreslagna tullen är därför onaturlig
och till ingen nytta för jordbrukaren, den kommer ingen näring till
godo, blir skadlig för den, som den förmenats skola göra nytta, och
förorsakar denne i stället endast onödiga utgifter. Jag vill icke tala
om tullen på skogsfrö, ty den kan ju vara berättigad, i synnerhet
som man vet, att det utländska skogsfröet är till skada för vår
skogsväxt. Man har t. ex. funnit, att af det schwabiska skogsfröet
uppvuxit endast dvergtall. Den ärade motionären säger i sin motion,
att man genom den föreslagna tullen skulle hindra det dåliga fröet
att komma in. Enligt min uppfattning kommer tullen att verka
på alldeles motsatt vis, det dåliga fröet kommer just in, om man
åsätter en sådan tull, som här föreslagits.

På dessa skäl yrkar jag afslag å punkten, för så vidt den afser
timotej, klöfver och andra gräsfrön.

Med herr Lyttkens instämde herr *Petersson* i Brystorp.

Vidare yttrade:

Herr Rundbäck: I denna punkt borde man kunna tala lugnt
och sansadt, ty det gäller här icke arbetarne utan jordbrukarne
sjelfva. Den, som har kännedom om, huru vigtig fröfrågan på se-
nare tider blifvit i vårt land, och huru stor betydelse det eger att
hafva ett godt, friskt och kraftigt frö, torde icke förneka nöd-
vändigheten deraf, att vi här i landet bringa denna näring till

Ang. tull å frö. högre ståndpunkt, än den för närvarande eger. Hvad särskildt (Forts.) skogsfrö beträffar, ber jag få meddela, att jag från en ganska erfaren jägmästare fått underrättelse om, att det i allmänhet visat sig, att det skogsfrö, som köpes från Tyskland för godt pris, ofta kan gå bra, men efter några år dör skogen ut, hvarigenom sådden icke medfört någon nytta. Det skogsfrö, som hemtas från mellersta delen af vårt land deremot, t. ex. från Vermland, har visat sig mycket godt och lifskraftigt, och jag vet, att hushållningssällskapen gjort mycket för att kunna tillhandahålla landtmännen sådant godt frö. Men de hafva hindrats mycket i sina sträfvanden härutinnan genom det frö, som kommit från utlandet och som vi icke behöfva. Den, som vill eftersträfvä att en gång få en vacker skog i vårt land, hoppas jag också skall inse vinsten deraf, att utsädet är af bästa beskaffenhet. Hvad odlingen af de öfriga frösortherna beträffar, vågar jag påstå, att timotejodlingen är den lättaste och mest gifvande samt rikare än någon annan sådd. Detta kunna vi odla af bästa beskaffenhet och bättre än något annat land. Annorlunda förhåller det sig med klöfvern, särskildt rödklöfvern, som odlas mycket i utlandet. Den hvita klöfvern är nemligen inhemsk. Beträffande denna rödklöfver är det nog sant, att de utländska sorterna af dess frön äro af utmärkt beskaffenhet, men vi hafva äfven i Sverige trakter, der klöfver kan odlas. Det vore därför bättre, om vi toge frö derifrån, i stället för från utlandet. Jag var en gång på besök hos en af våra skickligaste landtbrukare, och han sade, på tal om detta ämne, att det bästa vi kunde göra vore att lägga premier på inhemsk klöfverodling, och tillade, att vi aldrig skulle få riktigt godt frö förrän vi kunde odla det sjelfva. Det utländska fröet är mycket ofta uppblandadt med engelskt raygräs och med många andra tillsatser. Härpå kan man i landtbruksakademien erhålla många bevis. Man kan då fråga, hvarför köpa landtbrukarne under sådana omständigheter frö från Tyskland? Skälet härtill är helt enkelt det, att de vilja hafva frö för billigt pris. För att kunna göra detta så billigt som möjligt, blanda säljarne upp gammalt frö från ett föregående år med amerikansk vara. Man har undersökt dylikt frö, och det har befunnits, att det icke innehållit mer än 25—30 procent ren vara. Den, som använder dylikt frö till sådd, skall derigenom så småningom tillskynda sig en så oerhörd förlust, att densamma icke kan beräknas i penningar. Jag köpte en gång sjelf frö från en fröhandel, hvilket var garanteradt att vara rent, och sådde detta. Resultatet häraf blef, att följande år på våren stod klöfvern vacker, men sedan efter midsommar försvann den så småningom.

Det befans då, att största delen utgjordes af amerikanskt frö. Denna fråga är viktigare än många andra, och de förluster, som tillskyndas oss genom svårigheten att bestämma, om fröet är äkta eller dåligt, äro oersättliga, och den lilla kostnad, som tullen åstadkommer, blir rikligen betalad genom de fördelar, den bereder för hvilken jordbrukare som helst. Vi hafva kommit in på ett system

med många årliga vallar, och följden har blifvit, att många miss- *Ang. tull å frö.*
lyckats. Jag ber herrarne, att här vid lag icke se på något annat *(Forts.)*
än den fördel, som beredes jordbrukaren genom att han kan odla
frö. Herr talman, mera kunde nog vara att säga, men det sagda
kan för närvarande vara nog. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Wittrock: Jag har i många afseenden blifvit förekommen
af herr Rundbäck, men då jag fått ordet, vill jag ändock yttra mig
något i denna fråga. Jag tror att det är få näringar, som äro för-
tjenta af uppmuntran i den grad som fröodlingen, hvilken i vissa
fall arbetar under gynsamma och i andra fall under ogynsamma
förhållanden. Det finnes knappast något land, der ett så kraftigt
frö kan frambringas som i vårt. Jag har gjort många experiment
med det svenska fröet, för jemförelse med det utländska, och erfaren-
heten har lärt mig, att det svenska fröet gifver kraftigare plantor
än nästan allt utländskt frö. Grokraften är större och fröna bättre,
och detta gäller så väl om klöfver och gräsfrö som om blomsterfrö.
Det beror på de gynsamma naturliga förhållandena hos oss, att
fröet blir större och plantorna i samma mån starkare. Man har
sagt, att klöfverfröodlingen icke skulle passa för vårt land, och detta
kan möjligen vara sant beträffande de delar, som ligga i sydliga
Sverige och icke hafva ängar och skogiga backar i närheten af
fälten; men jag vet, att klöfverfröodlingen lyckas särdeles väl i mel-
lersta Sverige, såsom Upland, Nerike, Vestmanland, Södermanland,
vissa delar af {Oster- och Vestergötland samt Småland, och
detsamma är förhållandet med timotejfrö. Men quantiteten blir der-
emot icke så stor som i det öfriga Europa, så att täflan med utlandet
af denna anledning blir svår, och detta gör, att näringen behöfver
skydd.

Beträffande skogsfröet är det egendomligt, att då öfriga frö-
sorter hos oss utveckla sig kraftigare än i andra land, så blir gran-
och tallfröet alltid mindre och ser sämre ut än det tyska och öster-
rikiska; och det utländska fröets plantor visa sig alltid till en
början kraftigare än det svenska fröets plantor. Men, såsom här
förut blifvit påpekadt, kommer snart en tid, då de tyska plantorna
börja lida af sjukdomar genom insekter m. m., och detta har förör-
sakat oss stor skada på flera ställen, såsom t. ex. på Svältorna, der
stora sträckor af planteringarna dött ut af sjukdomar hos träden,
som äro vanliga i Tyskland men icke så ofta förekomma hos oss.
På samma sätt i flera trakter af Halland. Derfor tror jag att
utskottet handlat mycket välbetänkt, då det föreslagit hög tull på
skogsfrö. Jag skulle till och med vilja gå så långt, att jag skulle
vilja hafva rent införselförbud på utländskt skogsfrö, ty det svenska
passar oss mycket bättre än det tyska. Det kan äfven finnas goda
skäl för att belägga blomsterfrö med tull, ty många slag af detta
kan med lätthet åstadkommas hos oss. På grund af hvad jag nu
anfört, yrkar jag bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Ang. tull å frö.

(Forts.) Herr Jansson i Krakerud: Det var med en viss tvekan jag begärde ordet, ty det kan ju vara obehagligt att blifva beskyld för hätska utfall, om man har en från utskottets förslag afvikande mening. Jag undrar dock, om icke herr Petersson i Hamra hade ondt samvete, när han fälde detta yttrande, ty jag har åtminstone icke hört några hätska yttranden fällas här i dag, icke heller har ordet svälttullar förekommit; likväl påstår han sig hafva hört ofvannämnda ord uttalas, hvilket bör kunna få anses betecknande.

Jag ville emellertid göra några erinringar i afseende på motiven för dessa tullar. Herr Petersson i Hamra ansåg, att vi borde åsätta tullen, emedan vi inom vissa landsdelar kunde producera för hela landets behof. Meningen är väl då, att de öfriga delarne af landet skola göras skattskyldiga under de provinser, som kunna producera frö. Herr Bergendahl yttrade, att den jordbrukande befolkningen skulle hafva fördel af denna tull, men det är ett motiv, som jag icke kan förstå. Jag skulle verkligen vilja veta, hvem som skall köpa denna vara, då jordbruksbefolkningen skall hafva fördel deraf; det måtte i så fall blifva tjänstemännen och industriidkarne. Behöfva dessa icke något frö, då lærer väl skatten drabba just den del af jordbrukarne, som i detta fall icke äro producenter. Denna odling lyckas dessutom det ena året och det andra icke. Om då, såsom ofta är händelsen inom åtskilliga delar af vårt land, så väl gräsfrö som spanmål slå fel, så torde det blifva svårt att bevisa, att en tullsats äfven på gräsfrö skulle blifva nämnda jordbrukare till nytta. Dessutom synas mig motiven besynnerliga. Då nemligen frågan var före om tull på råg och hvete, uttalade man den åsigten, att ryska rågen och hvetet vore en så förträfflig vara, att vi icke kunde stå ut med konkurrensen, ty vår vara var betydligt sämre, och detta var då skälet för åsättande af tull. Nu deremot, då det är fråga om tull på gräsfrö, då säger utskottet, att de frön, som här erhållas, i allmänhet äro af vida bättre beskaffenhet än utländska. Nu passar det motivet, att det utländska fröet är sämre än det svenska, men då, vid frågan om spanmålstullen, var orsaken den, att den svenska varan var sämre. Vi hafva numera kommit så långt, att man icke mer anser sig behöfva några motiv, utan litat endast på styrkan och antalet, men jag tror, att detta är riskabelt, ty den svenska nationen är ännu mottaglig för skäl. Jag har emellertid redan i dag gjort den erfarenheten, att det är alldeles detsamma, hvad man säger, ty motståndarne lita uteslutande på styrkan i voteringen. Likväl ber jag att få yrka afslag på andra och fjärde momenten i denna punkt. Beträffande tullen på tall- och granfrö, vill jag icke yttra mig derom, emedan jag deruti icke eger tillräcklig kännedom; men då det likväl förefaller, som om denna tull vore mindre skadlig, emedan den må hända gifver tillfälle till arbete vid insamlandet af dessa frön, så vill jag icke yrka afslag på detta moment af den förevarande punkten.

Herr Svensson i Lösen: Det är mycket riktigt hvad herr Hans Andersson sade, att flere industriidkare betacka sig för de skyddstullar, som här ifrågasatts, och särskildt å klöfverfrö. En annan talare sade, att det blir jordbrukarne som få betala frötullen, och denna sats är fullkomligt riktig. Men, mine herrar, om, som herr Hans Andersson sade, det ej med fördel kan odlas klöfverfrö i Malmöhus län, så beror det, efter hvad jag vet, derpå, att den rika jorden under stark växtlighet »förlägger sig» och lemnar intet frö. Derfor tror jag också, att det rika Malmöhus län med sin jord icke är lämpligt till fröodling i allmänhet. Hvad åter angår jord af mycket magrare natur, så vet jag, att till exempel från Kronobergs län finnes mycket frö att köpa på Vexjö marknad. Att således sätta tull på frö — jag talar nu om klöfverfrö — innebär icke någon obillighet, emedan derigenom de magrare orterna i landet, der sådant frö med fördel kan odlas, få skydd för den vara, de med lätthet kunna producera, under det att de rikare trakterna, som ej kunna odla dylikt frö, måste taga detsamma från de magrare delarne af vårt land. Jag anser att det vore af synnerlig vikt att uppmuntra fröodlingen inom landet, ty att frö kan odlas är säkert, och detta äfven om de rika trakterna skulle få betala detta inhemska frö något dyrare än det utländska, i handeln vanligen förekommande fröet. Äfven med hänsyn till de bedrägerier, som i handeln och ej minst med afseende å klöfverfrö spela en så stor rol, anser jag af vikt att uppmuntra fröodlingen inom de magrare orterna, när det kan odlas inom landet och man derigenom kan erhålla en vara, som är klimatiserad och kan stå ut med våra vintrar samt är vida hårdigare än den utländska. Skulle äfven klöfverfröet blifva något dyrare genom denna tull, så är det ändå en fördel för vårt land i det stora hela, och jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr vice talmannen Sv. Nilsson: Herr talman! Då en af bevillningsutskottets ledamöter sade, att detta var en mycket viktig fråga, så ber jag få instämma med honom deri, ehuru jag för min del kommer till ett annat yrkande än det han för sin del gjort. Jag kan icke riktigt förstå bevillningsutskottets skäl för den fraställning här gjorts. Vid frågan om tullar på alster af jorden har man varit angelägen om att säga, att man ville skydda jordbruket och se det till godo. Jordbruket lider och utan tvifvel bör något göras för att hjälpa det; men i detta fall kan jag ej fatta annat än att man stjelper i stället för att hjälpa. Jag kan ej förstå annat än att om än det frö, som kommer att köpas af svenska jordbrukare, nu är så dåligt som här sagts, skall denna tull ej hafva någon annan betydelse än den, att man kommer att få betala det dåliga utländska fröet ännu högre än förut. Men jag har icke den erfarenheten, som åtskilliga andra talare, nemligen att man nu nödvändigt måste köpa dåligt utländskt frö. Det beror på köparen sjelf, och den, som är så enfaldig, att han köper dåligt frö, får skylla

Ang. tull å frö. sig sjelf, ty det är verkligen hans eget fel. Med de kontrollanstalter, (Forts.) som nu finnas i landet, är det uppenbart, att man knappast behöfver köpa ett enda korn dåligt frö, utan väl kan få reelt frö till sin jord. Man köper fröet i förseglade säckar, under garanti om dess grobarhet. Således är det skälet icke hållbart, då man talar om att sätta tull på detta sädesslag derför, att man eljest skulle nödgas köpa ett frö, som är dåligt, eller rättare för att stänga importen af det utländska fröet. Det behöfver man verkligen icke, såvida man är praktisk jordbrukare, ty derför äro vi nu tillräckligt skyddade. Det skälet duger således icke.

Nu säger man vidare, att när man *kan* odla klöfverfrö inom landet, bör denna näring uppmuntras genom den föreslagna tullen och vi behöfva icke det utländska fröet. Detta skäl betyder ej heller något, ty det blir för dyrt att odla klöfverfrö i vårt land. Vi skola komma i håg, att när man skall odla klöfverfrö, så kommer en större del af kraften att gå ifrån jorden genom fröbildningen, än då man tager af gräset under blomningen. Det är obestriddligt och kan ej hjälpas, att en jordbrukare, som låter växten stå till dess den är mogen, förlorar en del af kraften i jorden. Men han förlorar ännu mera. Han förlorar värdet af fodret, ett mycket värderikt foder för den rationelle jordbrukaren. Erfarenheten har lärt oss att klöfverfodret, när det höstas i blomningen, har ett mycket högt värde, men efter det fröet öfvergått till mognad, har fodret knappast värde af halm. Det foder, som höstas under blomningen, har så stort värde, att om man värderar detsamma jemte den minskade växtkraften hos jorden för efterkommande skördar och jemför det med det värde som fröet och halmen hafva, är det uppenbart, att odlingen af klöfverfrö ej skall löna sig, utan tvärt om vara mycket förlustbringande i vårt land äfven med den tull, som nu föreslagits, utan denna tull måste i sådant fall sättas ännu mycket högre. Men ännu värre blir det för jordbruket, åtminstone i Skåne, der det svenska fröet icke kan användas, emedan skörden efter detta frö vanligen kommer 14 dagar senare än efter det utländska och således förminskar efterskörden i hög grad.

Jag vågar föreställa mig, att herr Wittrock ej har tillräcklig erfarenhet vid bedömandet af denna fråga, ehuru han är en auktoritet på sitt område. Att döma efter hans anförande tror jag ej, att han har den erfarenhet i afseende på jordbrukets rationella skötsel, att han är kompetent att yttra sig om denna sida af saken, och det är just denna som skall bedömas vid frågans afgörande. Helt annorlunda är det att köpa några skålpund frö i och för experiment, det kan nog löna sig, äfven om fröet är dyrt; men det lönar sig bestämdt icke för jordbrukaren att odla det svenska dyrare fröet, som den svenska jordbrukaren kan undvara, lika som det icke heller lämpar sig för en del provinser i riket att begagna sig af det svenska fröet till utsäde. Detta kan icke bestridas.

Nu har man föreställt sig, att de södra provinserna skulle före-

trädesvis hafva nytta af denna fröodling, och man har sagt, att de södra provinserna skulle ej blott kunna förse hela Sverige dermed, utan äfven exportera till utlandet. I denna del gifver jag herr Wittrock rätt, som fullständigt vederlagt denna åsigt. Man kan ej i de södra provinserna med framgång odla klöfverfrö. Det måste vara i Östergötland och några andra provinser, der det odlas, och det förvånar mig därför ej, om man der ville skaffa sig inkomster genom att lägga skatt på andra provinser. Men jag hade ej föreställt mig, att den ena provinsen skulle lägga skatt på den andra, när det är fråga om en skatt inom jordbrukets område, utan hade jag föreställt mig att tullen vore afsedd för att beskatta utländska produkter. Man kan således gerna låta denna odling fritt få utveckla sig. Med tullen på gräsfrö förhåller det sig likasom med tullen på spanmål. I de orter, der man sköter jordbruket rationellt och der ladugårdsskötseln är hufvudsaken, bär det sig icke med dyrt foder, dyr spanmål och ej heller dyrt gräs, men i de provinser, der man vill gå till väga så som för 30—40 år sedan och taga sina inkomster endast från spanmålsförsäljning, der lönar det sig visserligen för tillfället med tull på spanmål och äfven tull på frö, men i längden blir äfven detta förlustbringande. Jag skulle därför för min del be att få betacka oss, åtminstone i södra Sverige, för den skänk man här vill försöka gifva oss, ty det är i sjelfva verket ingen skänk, utan den leder till ett motsatt resultat i stället.

Man har sagt, att det ej lönar sig i Skåne, i synnerhet i Malmöhus län, att der odla klöfverfrö, emedan jordmänen är för god och kraftig; i Småland och andra dermed jemförliga provinser skulle det deremot vara lönande. Men jag bor inom Skåne i Kristianstads län, der många trakter äro jemförliga med Småland, och kan upplysa om, att ej heller der lönar sig en sådan odling. Det har nog försökts, men försöket har måst uppgifvas, och detta, om ej på andra grunder, så på den, att det har blifvit för dyrbart, af skäl som jag redan anført. Jag tror således, att om man vill se våra jordbrukare till godo, i synnerhet dem, som drifva sitt landtbruk rationellt, så bör man ej lägga tull på gräsfrö, ty det skadar jordbruket mera än det gagnar. Vid genomläsningen af detta förslag till tulltaxa, finner man att hvad man gifver åt jordbruket på ena hållet tager man tillbaka på ett annat, och så kommer Riksdagen att handla, om den bifaller denna punkt, åtminstone för en mycket stor del af rikets jordbrukare.

Angående tallfrö kan jag för min del ej alldeles bedöma denna fråga, men man har ju i afhandlingar sett, att det utländska fröet ej skulle vara så användbart som det inhemska. Det utländska lär vara bra i början, och man kan deraf uppdraga en vacker ungskog, men under årens lopp sjuknar skogen allt mer och mer, och allt det nedlagda arbetet har således kostat penningar utan något resultat. Vi hafva dessutom staten, som till stor del förser oss med så väl skogsfrö som plantor. Detta förhållande tror jag kan vara skäl att

Ang. tull å frö. beakta, och det kan därför ej vara orätt att försöka uppmuntra denna inhemska odling. Jag är därför ej emot att sätta tull på tall- och granfrö.

De nu framställda yrkandena tror jag man bör sammanfatta så, att ingen oegentlighet begås vid beslutets fattande. Om man nemligen skall stryka punkterna 2 och 4, så stryker man i afseende på den senare en bevillningssats, som redan nu finnes, nemligen tull på kanariefrön, och det är väl ej meningen, utan den skall väl fortfarande finnas qvar. Derför tager jag mig friheten att sammanfatta de yrkanden, som gjorts af herrar Jöns Bengtsson och Lyttkens. Jag föreslår därför, att hamp-, lin-, raps- och roffrö äfvensom klöfverfrö samt timotej- och öfriga slag af gräsfrö måtte förklaras fria från tull; att å tall-, gran- äfvensom öfriga slag af trädförö måtte sättas en tull af 50 öre för 1 kilogram; samt att å andra slag af frö, ej specificerade, måtte bestämmas en tull af 15 öre för 1 kilogram.

Jag tror att detta förslag är öfverensstämmande med de talares åsikter, som yttrat sig emot tull på klöfverfrö, men för bibehållandet af förslaget om tull på tallfrö, och anhåller därför, herr talman, om proposition på det yrkande, jag nu framställt.

Herr Lyttkens: Jag har icke begärt ordet för att vederlägga den ärade talaren från Hisingen; hans anförande var af den beskaffenhet, att jag icke riktigt förstod hvad han menade. Han talade om, att från en frökontrollanstalt i Halland en gång utgifvits betyg på prof på raygräs, som icke hade några agnar. Det var ett mycket godt prof, tycker jag, och jag vet ej, hvarför det skall klandras. Jag undrar om han ej tagit fel och om ej han åsyftade en sak, som på sin tid väckte mycken uppmärksamhet, nemligen ett prof, som tvärtom visade *blott* agnar och intet frö och ej så, som den herrn sade i sin föreläsning, bara frö och inga agnar. Men det var ej för den sakens skull jag begärde ordet, ty den är icke mycket anmärkningsvärd, men det var en talare på stockholmsbänken, som i sitt anförande sade, att södra Sverige icke är egnadt till klöfverfröodling. Detta är fullt riktigt, och att i mellersta Sverige mycket godt sådant frö kan odlas, vet jag också. Men det är så svårt att få något af detta frö, därför att det odlas i så ringa grad. Jag har under många år med den allra största svårighet och med tillhjälp af de bästa fröhandlare — sådana som äro kända för att ej sälja mängdt för omängdt — lyckats få några partier af detta frö. Men, herr professor, jag har nu gått ifrån den affären.

Jag har dels ett par egna egendomar och dels andel i en sådan, den sistnämnda af bördigaste beskaffenhet. Det uppländska frö, som såddes på denna mark, lemnade först en ovanligt vacker planta, så att deremot var intet att anmärka, men hade det obehagliga med sig, att det blommade först fjorton dagar senare än det danska och schleswigska. Första gången trodde jag det var en tillfällighet, men upprepade försök dels hos mig, dels hos andra hafva alla visat,

det att klöfverfrö, som vi köpa härifrån, kommer upp minst 10, of- *Ang. tull å frö.*
tast 14 dagar senare. Då man dertill såsom praktisk landtbrukare *(Forts.)*
frånser, om fröet är så vackert och har större specifik vikt och
mera ser på resultatet, kan jag försäkra, att denna senare blom-
ningstid medför en betydlig förlust för landtbrukaren, ty derigenom
går 14 dagars bete för kreatursstammen bort, och detta är af så
stor vikt för oss, att vi för den skull icke kunna använda det up-
ländska fröet. Jag har därför numera afrådt alla mina bekanta
från att begagna detsamma just på grund af dess sena blomningstid,
och jag har nu af en talare på skånebänken hört, att det äfven der
nere blommar för sent. Jag tror ock, att folket der uppe borde
göra sig mera möda att hålla sina åkrar fria från ogräs, så att man
icke får så mycket sådant med, hvilket både är besvärligt att rensa
bort och lemnar ett stort utskott, som är odugligt, så att på det
sättet fröet ställer sig allt för dyrbart. I tro och förhoppning, att
det skulle blifva bättre, hafva vi hittills underkastat oss detta, men
med det resultat, som jag nämnt. Nu äro vi i södra Sverige hän-
visade att köpa frö från Danmark, Schleswig och Holstein, hvilket
gror bra och hvars blomstringstid infaller några dagar före mid-
sommar. Genom antagande af denna tull blir följden, att vi få be-
tala det mycket dyrare och för hvad ändamål? Jo, därför att en
och annan i mellersta Sverige, som odlar frö, skall få några öre
mera betaldt. För den skull skall landtbrukaren nödgas betala tull
för den stora massa klöfverfrö, som införskrifves till Sverige, och
derigenom få en ytterligare skattebörda sig pålagd. Jag tror att,
om man tager våra jordbrukares ställning i betraktande, det icke
går an att lägga äfven denna skatt på dem.

Jag erkänner villigt, att timotejfrö kunna vi sjelfva odla, och
den talare hade rätt, som sade, att det gifver både god och riklig
afkastning. I många provinser odlas ock mycket timotejfrö, som
alltid vunnit erkännande för att vara godt och bra frö, när vi blott
vilja rensa det och icke komma med ogräs.

Med anledning af hvad jag anført, vill jag på det bestämdaste
yrka, att vi landtbrukare, för hvilka denna skatt på klöfverfrö ju
skulle vara till nytta, måtte befrias derifrån, måtte slippa densamma.
Om herrarne tycka det vara ett nöje att sätta tull på både likt
och olik, så sätten gerna för mig tull på timotejfrö, ty det kan
hvem som helst odla i tillräcklig mängd, men låt klöfverfröet vara
i fred.

Jag ber att, enär flere, som odla timotejfrö, tyckas hafva nytta
deraf, få ändra mitt första yrkande derhän, att, såsom herr vice tal-
mannen föreslagit, ordet *klöfverfrö* flyttas upp i första raden af ut-
skottets hemställan, som då skulle lyda: »att hamp-, lin-, raps- och
rof- samt klöfverfrö måtte förklaras fria från tull», samt derefter
lika ända till fjerde momentet, som skulle få denna lydelse: »att för
alla andra slag af frö, ej specificerade, måtte bestämmas en tull af
15 öre». Derigenom uppkommer icke någon skada för åkerbrukarne,

Ang. tull å frö. och bevillningsutskottet får nöjet att lägga skatt på timotejfrö, en skatt som vi kunna undandraga oss genom att odla denna frösor.
(Forts.) Men sätta herrarne tull på klöfverfrö, så skulle det göra en utgift af inemot 200,000 kronor, och det torde blifva ganska drygt för oss att bära denna börda, hvarför jag nu yrkar, att klöfverfröet måtte blifva fritt.

Herr Anderson i Himmelsby: Att från det håll, der man motsätter sig tullar i allmänhet, man äfven skall vara emot tull på frö, det kan man ju icke undra så mycket öfver, men att den del af jordbrukarne, som vilja hafva skydd för en del jordbruksalster, icke vilja vara med om skydd för alla jordbrukets produkter, det är allt något egendomligt, ty icke är det underligt, om arbetarne säga, att de icke vilja hafva tull på bröd, när en stor del af jordbrukarne icke vilja hafva tull på en vara, blott derför att de möjligen behöfva köpa denna vara.

Här har uttalats, att man genom tull skattlägger den ena landsändan under den andra. Ja, det kanske blir nog till en del förhållandet i ett sådant land som vårt, med så olika klimat i olika landsdelar och deraf följande olika produktioner, men jag tror dock att dessa tullar skola vara till gagn för landet i dess helhet och att man derför, med fränseende af de mera enskilda och ortintressena, bör fästa sig vid det stora allmännas väl. Då jag nu är öfvertygad om, att tillräckligt med frö för landets behof kan odlas här i landet, och då fackmän och andra personer, som försökt utländskt frö, påstå, att detta är sämre än vårt eget, kan jag icke förstå, hvarför vi skola behöfva taga in utländskt frö.

Här har en talare från de södra provinserna sagt, att det svenska fröet icke växer så fort, och att den, som använder det, icke kan beta sina vallar så snart som den, som brukar utländskt frö. Men det finnes s. k. hvitklöfver, som jag sjelf använt och som då den afses till bete är det bästa man kan få samt då vida öfverträffande den s. k. utländska rödklöfvern.

Vice talmannen har här yttrat, att man numera icke behöfde riskera att köpa ett odugligt frö, emedan det fans frökontrollanstalter, der man kunde låta undersöka det. Jag kan då upplysa, att det icke är mer än 5 eller 6 år sedan, som en del landtbrukare från Östergötland af hushållningssällskapet derstädes mottogo frö till utsäde, som var bestämdt till fröodling och afsedt för en blifvande export, men jag tror knappt, att någon enda af dem, som sådde detta frö, kunde använda det för det afsedda ändamålet, ty visserligen kom det upp mycket bra på hösten, men på våren fans der icke mycket kvar deraf, så att ehuru de tegar, som med detta frö voro besädda, voro afsedda till fröskörd, de likväl måste aftagas till grönfoder, emedan skörden på dem var till det mesta ogräs, oaktadt nämnda frö var utlemnadt från ett hushållningssällskap. Således tror

jag, att man icke är skyddad mot att få odugligt frö, äfven om det undersökes på en frökontrollanstalt. *Ang. tull å frö.*

(Forts.)

Det påstås äfven att det skulle vara fördelaktigast att använda alla vallar till grönfoder, och att man icke borde taga fröskördar af dem, emedan jorden derigenom skulle utsugas. Jag hemställer, om icke det är samma förhållande med alla andra växter, och i så fall vore det ju fördelaktigast att tidigare taga af både rågen och hafren för att användas till grönfoder, ty derigenom skulle utan tvifvel jorden mindre utsugas, och vårt jordbruk således vinna ett gynsammarer resultat.

Jag har alltid funnit det vara bäst att söka lämpa sig efter förhållandena, ty ensidig produktion i hvilken riktning som helst är aldrig fördelaktig och skall förr eller senare straffa sig sjelf. Det förefaller något egendomligt, att det finnes en del personer, som motsätta sig skydd för en del af jordbruksprodukter, som man icke kan kalla förädlade, derför att det skulle fördyra lefnadsomkostnaderna för arbetaren, men sjelfva gå de till och med så långt, att de vilja förbjuda inhemsk produktion af en vara, som är för arbetaren både billig och lämplig. Jag vill icke tadla dem derför, emedan jag tror att äfven detta kan vara till gagn för vårt land, men jag tror, att våra åsikter och anspråk äfven äro berättigade och skulle blifva till gagn för vårt land, kanske lika mycket som deras. På grund af hvad jag anfört, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Det är väl fäfängt att tänka sig kunna åstadkomma någon ändring i utskottets förslag, men vore det möjligt, skulle jag vilja tillåta mig att till herrarnes öfvervägande framställa några ord.

Hvad beträffar timotejfrö, så betyder det icke något, om man lägger tull derå eller icke. Den är öfverflödig, men gör icke heller någon skada, emedan man kan odla detta frö hvar som helst i landet.

Hvad deremot klöfverfröet angår, så måste jag tillstå att, om tull lägges derå, så blir det till stor skada för oss, jordbrukare i södra Sverige, ty det är der allmänt erkänt, att man icke gerna kan undvika att köpa utländskt, särskildt schleswigskt frö, om man vill vänta att få två skördar om året af klöfvern. Vill man afstå från denna förmån och blott hafva en skörd om året, då går det nog an att använda svenskt frö, men hvilken stor förlust blir icke detta för jordbrukaren! Denna omständighet gör, att det icke ligger så litet vikt på, om man fördyrar fröet eller icke, och då jag hört från början, att meningen är att hjälpa jordbruket, så kan jag icke tro, att man nu skall vilja på detta sätt stjelpa det i stället.

Här har nu gjorts olika yrkanden, men jag får erkänna, att de förslag, som jag hört framkastas, ligga hvarandra så nära, att det icke för mig åtminstone är så klart, att jag vågar på stående fot antaga något af dem, ty der finnas äfven andra frösorter i

Ang. tull å frö. samma punkter, der man har så väl timotej som klöfver. De behöfva skiljas åt, men på ett sådant sätt, att det blir klart och tydligt hvad man menar. Det är därför som jag tager mig friheten yrka återremiss af den föredragna punkten i syfte att få åtminstone klöfverfröet frikändt och således detta fröslag skildt från öfriga frösorter, om man icke kan komma öfverens så, att äfven timotejfröet blir fritt.

Herr vice talmannen Sv. Nilsson: För den händelse kammararen skulle finna herr Lyttkens' förslag mera tilltalande än mitt, skall jag för min del gerna afstå från det yrkande jag gjort och förena mig med honom. Jag kan icke förstå, hvarför det skulle behövas att återremittera punkten till bevillningsutskottet, då det är alldeles tydligt och klart, att, om herr Lyttkens' förslag antages, hela punkten i öfrigt återstår oförändrad, endast med den skilnaden att man bland de frösorter, man vill göra tullfria, inregistrerar äfven klöfverfrö. Den saken är ju så enkel, att bevillningsutskottet icke behöfver på något sätt uppsätta förslag dertill.

Jag skall till sist anhålla, att bevillningsutskottet åtminstone i denna fråga måtte gifva med sig, så att man icke betager svenska jordbruket utvägen att så billigt som möjligt köpa ett för sin näring så viktigt sådesfrö som klöfverfrö. Jag afstår därför från det yrkande jag gjort och förenar mig med herr Lyttkens för att dermed från min sida visa tillmötesgående.

Herr Jonsson i Hof: Då sympatierna synas luta åt det yrkande, som här framställts af herr Lyttkens, och då jag ej finner, att någon otydlighet i punkten skulle blifva följden, om hans förslag bifölles, skall jag, för att meningarna icke må splittra sig, afstå från mitt första yrkande och instämma i det yrkande, som herr Lyttkens framställt.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Äfven jag skall anhålla att få afstå från det yrkande jag gjort och förena mig med herr Lyttkens.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan oförändrad, dels på bifall till de af herr Lyttkens och herr vice talmannen framställda särskilda ändringsförslag, dels slutligen ock på ärendets återremitterande till utskottet. Herr talmannen förklarade sig anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits bifall till herr Lyttkens' förslag, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad bevillningsutskottet *Ang. tull å frö.*
hemställt i 28:de punkten af dess betänkande n:o 8, (Forts.)

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan med den deri af herr Lyttkens påyrkade ändring.

Omröstningen försiggick i vanlig ordning och visade 82 ja men 114 nej, och hade kammaren alltså beslutat:

att hamp-, lin-, raps- och roffrö samt klöfverfrö skulle förklaras fria från tull;

att timotej- och öfriga slag af gräsfrö skulle åsättas en tull af 5 öre;

att å tall-, gran- äfvensom öfriga slag af trädför skulle sättas en tull af 50 öre; samt

att för andra slag af frö, ej specificerade, skulle bestämmas en tull af 15 öre;

allt för 1 kilogram.

Punkterna 29 och 30.

Biföllos.

Som tiden nu var långt framskriden, afbröts här behandlingen af förevarande betänkande för att återupptagas i morgondagens sammanträde.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 7, i anledning af väckta motioner om ändring af § 23 riksdagsordningen;

statsutskottets utlåtanden:

n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna;

n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

Andra Kammarens Prot. 1888. N:o 35.

n:o 36, i anledning af väckta motioner rörande dels nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt dels lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna;

n:o 37, i anledning af väckt motion om efterskänkande af vissa å s. k. utjordar hvilande skatter;

n:o 38, i anledning af väckt motion om tillskott från statsverket till rust- och rotehållares lega vid anskaffande af ny soldat m. m.;

n:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-söndring af jord från indragna militiebostället $\frac{1}{8}$ mantal Kärda klockaregård n:o 3 i Jönköpings län;

n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-söndring af jord från indragna militiebostället Brunna i Torstuna socken af Vestmanlands län;

n:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-söndring af jord från indragna militiebostället Ljung i Göteborgs och Bohus län;

n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående byte af mark emellan Karlbergs kungsgård och Stockholms stad;

n:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om förändrad lydelse af punkten 2 mom. b) i grunderna för armébefälets pensionering;

n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall åt värnpliktige för inställelse vid inskrifnings-förrättningar och samlingsplatser;

n:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af anslag till godtgörande af bergarelön för monitorn Thor-dön, och

n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående rätt för pensionsmessige officerare och underofficerare vid marinregementet att från anslaget till nämnda regemente såsom pension åtnjuta skil-naden mellan innehafvande lön och dem tillkommande pension från amiralitetskrigsmanskassan;

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 4, med anledning af väckt motion om ändring af gällande förordningar rörande en allmän hypoteksbank för riket samt de allmänna grun-derne för hypoteksföreningars bildande och verksamhet;

lagutskottets utlåtande n:o 43, i anledning af väckta motioner om ändringar i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8 (i samlingen n:o 28), i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden rörande grunderna och sättet för markegångs-prisens bestämmande;

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5 (i samlingen n:o 29), i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande förbud mot import och tillverkning af margarin eller konstgjordt smör m. m.; samt

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9 (i samlingen n:o 30), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om utgifvande af en statstidning för legala tillkännagifvanden m. m.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 11 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.
